

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НАН УКРАЇНИ
UNIWERSYTET RZESZOWSKI, INSTYTUT NAUK
SOCJOLOGICZNYCH, POLAND
COLLEGIUM HUMANUM-WARSAW MANAGEMENT UNIVERSITY,
BRANCH IN RZESZÓW, POLAND
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

**ПРОФЕСІЙНА ЛІНГВОДИДАКТИКА
В КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНОЇ ПАРАДИГМИ**

**Матеріали третьої науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

6–7 червня 2024 року

Тернопіль
ТНМУ
2024

Рекомендовано до друку цикловою методичною комісією ННІ моделювання та аналізу патологічних процесів (протокол № 5 від 19.06.2024)

Редакційна колегія:

Корда Михайло Михайлович – ректор закладу вищої освіти Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, член-кореспондент НАМН України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор медичних наук, професор

Шульгай Аркадій Гаврилович – проректор закладу вищої освіти з науково-педагогічної роботи Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, доктор медичних наук, професор

Кліщ Іван Миколайович – проректор закладу вищої освіти з наукової роботи Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, заслужений діяч науки і техніки України, доктор біологічних наук, професор

Вихрущ Анатолій Володимирович – завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, заслужений працівник освіти України, доктор педагогічних наук, професор закладу вищої освіти

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Професійна лінгводидактика в контексті особистісної парадигми : матеріали третьої наук.-практ. конф. з міжнар. участю (6-7 червня 2024 року) / Терноп. нац. мед. ун-т імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. – Тернопіль : ТНМУ, 2024. – 112 с.

Матеріали збірника присвячено висвітленню проблем, які обговорювалися на третій науково-практичній конференції з міжнародною участю «Професійна лінгводидактика в контексті особистісної парадигми»: становлення, розвиток, перспективи української лінгводидактики; комунікативна компетентність студентів медичних університетів; дидактичні основи підготовки фахівців в умовах війни; лінгводидактика в умовах полікультурного середовища. Видання призначене для науковців, аспірантів, викладачів, студентів та всіх, хто цікавиться здобутками в галузі освіти.

© Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, 2024

Вихрущ А. В.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА МЕДИЧНИМ СПРЯМУВАННЯМ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Аналізуючи тенденції вивчення української мови за професійним спрямуванням, можна виокремити декілька умовних етапів. Умовність визначена тим, що відбувається неперервна взаємодія, взаємне доповнення, своєрідна інтеграція. Не випадково експерти Римського клубу в грудні 2017 р. навіть виокремили новий пріоритет у дидактиці з красномовною назвою «Інтегральне мислення». Це важливо для розуміння особливостей розвитку навчальної дисципліни й прогностичної оцінки. На першому етапі розглядалися загальні питання культури мови. Автори написали десятки книг, які стали своєрідним фундаментом для подальших досліджень. У центрі уваги були такі важливі питання як: походження мови, мова і культура, культура слова, рідномовні обов'язки, мова і мовлення, обґрунтування засадничих понять, норми літературної мови, нова редакція правопису, лексика і лексикологія, вербальна і невербальна комунікація, основи риторики, інформаційна культура тощо. Набула поширення характеристика помилок в усному й письмовому мовленні. Ю. Дворецька назвала свою книгу «Помилкаріум»; О. Калинич підготувала комплект із двох книг «Лексичні помилки». Змістовними є книги: Г. Мінчак «Типологія помилок», А. Капелюшний «Типологія журналістських помилок», П. Куляс «Типологія помилок». Очевидно, що цей перспективний напрям розвивається й надалі. На другому етапі опубліковано серію підручників «Українська мова за професійним спрямуванням». Певні

труднощі обумовлені значною кількістю професій, їх специфікою, особливостями вимог до різних видів діяльності. На третьому етапі відбувся процес своєрідної концентрації. Як приклад, можемо назвати видання: «Українська мова за професійним медичним спрямуванням» (Н. Литвиненко, Н. Місник), «Українська мова в медицині» (Т. Лещенко, Т. Шарбенко, В. Юфименко), «Культура усного спілкування медичних працівників» (Л. Шутак, Г. Навчук). Четвертий етап повинен поєднати досягнення попередників і характеризуватися появою книг, присвячених конкретним спеціальностям (стоматологія, медсестринство, хірургія, фармація, сімейна медицина тощо). Зауважимо декілька дискусійних питань. По-перше, спроба перейти на рівень філологічних факультетів класичних університетів. По-друге, надмірна увага до документознавства. По-третє, недостатня увага до вимог конкретної спеціальності.

Для успішної організації навчального процесу важливим чинником є зміст, а відповідно і структура, яка визначає послідовність тем. Пропонуємо основні теми для студентів стоматологічних факультетів. *1. Слово – поняття – термін – концепт. Основи лексикології. 2. Мовленнєва культура професіонала. 3. Основи медичної риторики. 4. Професійно-мовленнєве спілкування. 5. Анамнез у стоматології. 6. Причини і наслідки ятрогенії. 7. Персонологічні аспекти спілкування. 8. Пунктуаційні особливості нової редакції правопису. 9. Зміст, форми, методи пропаганди здорового способу життя в стоматології. 10. Протидія маніпуляції у процесі професійної діяльності. 11. Підвищення мовленнєвої компетенції стоматологів. 12. Професійна документація в стоматології. 13. Електронні засоби взаємодії в стоматології. 14. Промоція стоматологічного здоров'я. 15. Основи академічного письма.*

Досвід навчання українських і польських студентів дозволяє зробити певні узагальнення й висновки. По-перше, більшість молодих

людей відчують значні труднощі під час виступу перед аудиторією. Насамперед це вибір теми, врахування особливостей аудиторії, структура виступу, пошук «родзинок» для концентрації уваги слухачів, контакт з учасниками. Значні труднощі відчуються у процесі читання поетичних текстів, при необхідності виокремити головну думку. Зауважимо ще одну особливість. Польські студенти краще підготовлені до проведення діалогів. Цей факт потребує подальшого вивчення причин і наслідків.

Професійна лінгводидактика, яка проходить складний процес становлення, сприятиме насамперед підвищенню дидактичної культури учасників навчального процесу, використанню досвіду минулих років від етнодидактики до сократичного діалогу, геніальних висновків Я. А. Коменського, Й. Гербарта, вітчизняних дидактів; наближення до розуміння закономірностей навчання й учіння; врахування індивідуальних особливостей, розвитку творчості, врахування сучасних реалій: глобалізації, інформаційної війни, масової маніпуляції; захисту національних інтересів.

Nadiya Fedchyshyn¹, Bohdan Palasiuk¹, Mykhailo Palasiuk²

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University¹;

Ternopil Ivan Puluj National Technical University²

COMMUNICATIVE COMPETENCE OF HIGHER MEDICAL EDUCATION STUDENTS AS A FACTOR OF PROFESSIONAL GROWTH

At the present stage in Ukraine, there is a transition to new forms of organization of education, which is becoming more complex both in form and content. Curricula, plans, forms of lectures and practical classes,

criteria for evaluating knowledge have changed significantly, new pedagogical technologies and education standards are being developed and implemented. The pedagogy of higher medical school is aimed at the comprehensive development of the future doctor with the obligatory formation of high professional qualities and skills (ability to medical practice, self-improvement, responsibility, creativity) and, secondly, moral and ethical qualities (honesty, principledness, humanity, tolerance, empathy). And this, in turn, changes the pedagogical approaches to the teacher of a higher medical institution, because the quality of medical services depends on the quality of education of a doctor. The curricula according to which doctors are trained in Ukraine today meet the requirements of tomorrow's medicine, and the disciplines that future doctors' study – the standards for training a qualified, comprehensively educated specialist. Providing the medical industry with international standards is possible only under condition of training a new generation of specialists who are professionally proficient in foreign languages. According to modern requirements for the professional activity of doctors, it is necessary to be able to work with primary sources of medicines, which are mainly nominated in English, which is a priority and naturally topicalized now.

As you know, professional medical activity has a number of specific features. On the one hand, this activity is characterized by the fact that it has a significant place in interpersonal contacts in the process of communication with patients and their relatives [1, pp. 5–15]. On the other hand, the profession of a doctor is associated with psycho-emotional stress, an excessively high degree of tension, with the need to make decisions in a time deficit [3, pp. 23–27]. The success of a doctor's activity is determined not so much by his own professional knowledge and skills, as by the ability to implement them in his activity due to the professional qualities of the personality, and its effectiveness is difficult to evaluate unequivocally [3].

Let's identify the main types of oral communication for a doctor, which are manifested in the following role positions: 1) «doctor-patient»; 2) «doctor-doctor (colleagues)»; 3) «doctor-patient's relatives». These positions are oriented towards the personality of the partner and determine the type of speech interaction, which can be verbal-verbal or non-verbal-verbal depending on the specific content and conditions of communication. For example, a patient may respond to the doctor's verbal influence with either a verbal response, facial expressions and gestures, or physical actions, following the doctor's instructions. Thus, we are dealing with a speech act, a functionally oriented expression that is determined by the doctor's professional activity and motivated by the conditions of a specific communication. Language acts here as a tool of communication, in particular in the sphere of information exchange between communicants (doctor and patient).

If the professional communication of medical workers extends to different communicative spheres (doctor-doctor, doctor-patient, doctor-audience of specialists, doctor-audience of non-specialists), then «all this requires the doctor to have the skills of stylistic differentiation of oral speech within the professional sphere of communication» [2, p. 5]. Thus, the role of the doctor can be abandoned with the use of structural elements of the scientific style at scientific conferences; official-business – at professional meetings, everyday-conversational – when communicating with patients. In all the mentioned cases, the native speaker does not go beyond the social role of «doctor».

Regarding the language communication process of future doctors, it can be noted that the culture of communication plays a significant role in it. The requirements for the professional level of a modern specialist require a high level of communicative culture, on which the assessment of a doctor as a specialist depends. Speech and voice reflect a person's culture, so the doctor needs to monitor not only what he says, but also how he says it. All

his efforts to produce a verbal expression correctly, accurately and clearly can be nullified by rude greetings, rudeness, inattention, tactlessness manifested during communication. The word of a medical worker is evidence of his mercy, sensitivity, general culture and education.

A doctor must be able to not only speak, but also master the techniques of active listening. The ability to listen is one of the main indicators of rhetorical culture, it is especially important for a doctor, because one of the main principles of the work of medical personnel should be exclusive attention to a person and his problems.

Fundamental changes in the relationship between the doctor and the patient occurred as a result of the growing technology of the medical and diagnostic process. There was also a change in the patient's position, which required doctors to pay considerable attention to his rights during the therapeutic process.

LITERATURE

1. Золотухін Г. О., Литвиненко Н. П. Фахова мова медика. Київ : Здоров'я, 2002. С. 5–15.

2. Підготовка сімейних лікарів на сучасному етапі: вирішені та невирішені проблеми / [Лисенко Г. І., Яценко О. Б., Хіміон Л. В. та ін.]. *Сімейна медицина*. 2011. № 3. С. 5–6.

3. Система забезпечення якості підготовки медичних кадрів в Україні / [Булах І. Є., Волосовець О. П., Гжегоцький М. Р., Глушко Л. В., Казаков В. М., Мороз В. М., Москаленко В. Ф., Мруга М. Р., Передерій В. Г., Перцева Т. О.]. Київ : Книга-плюс, 2007. 40 с.

REFERENCES

1. Zolotukhin G. O., Lytvynenko N. P. Professional language of a doctor. K. : Zdrovya, 2002. P. 5–15.

2. Training of family doctors at the current stage: solved and unsolved problems / [G. I. Lysenko, O. B. Yashchenko, L. V. Himion. etc.]. *Family medicine*. 2011. No. 3. P. 5–6.

3. The quality assurance system of medical staff training in Ukraine / [Bulah I. E., Volosovets O. P., Grzegotskyi M. R., Glushko L. V., Kazakov V. M., Moroz V. M., Moskalenko V. F., Mruga M. R., Perederii V. G., Pertseva T. O.]. К. : Book-plus, 2007. 40 p.

Палихата Е. Я.

*Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

ФОРМУВАННЯ ПУНКТУАЦІЙНИХ НОРМ НА ОСНОВІ ФУНКЦІЙНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ РОЗДІЛОВИХ ЗНАКІВ

У державних освітніх документах України зосереджено увагу на піднесенні рівня інтелектуального розвитку школярів, засвоєнні всіх видів мовленнєвої діяльності, посиленні роботи над засвоєнням норм літературної мови. Приділимо увагу пунктуаційним нормам, оскільки пунктуацією послуговуються для розуміння змісту тексту за допомогою видільних чи роздільних розділових знаків, інтонаційного оформлення висловленої думки і забезпечення виразності й логічності написаного під час читання.

Вивченням проблеми теорії та методики формування пунктуаційної грамотності здобувачів освіти упродовж останніх десятиліть займалися О. М. Гончарук, Г. П. Коваль, Н. П. Ковальчук, В. Я. Мельничайко, Е. Я. Палихата, К. М. Плиско та інші.

Пунктуація вивчається на основі синтаксису, що сприяє:

- поділу записаного тексту на речення, що діляться на частини і відмежовуються відповідними пунктуаційними розділовими знаками;
- усвідомленню змістових відтінків висловлювання, емоційності мовця, що оформляється за допомогою розділових знаків;
- розширенню кола лінгвістичних пунктуаційних понять, знань пунктуаційних правил і вмінь послуговуватися ними на практиці;
- піднесенню якості правописної пунктуаційної грамотності.

Актуальність дослідження зумовлена вимогами сучасного суспільства до вдосконалення правописної пунктуаційної грамотності здобувачів освіти, низьким рівнем пунктуаційних знань правил, бажанням засвоїти пунктуаційні норми.

Мета дослідження – розглянути проблему вивчення пунктуації відповідно до функцій, які виконують розділові знаки – *розділення і виділення* мовних відрізків.

Завданнями для досягнення мети визначено:

- удосконалення формування пунктуаційних умінь і навичок здобувачів освіти з урахуванням функцій роздільних і видільних розділових знаків;
- зосередження уваги на функційній ролі роздільних і видільних розділових знаків для усвідомлення потреби їх використання.

Важливим компонентом культури української мови є поняття мовної норми як закріпленого практикою мовного варіанта, рекомендованого до вживання як обов'язкового. Пунктуаційною нормою вважається система загальноприйнятих правил уживання розділових знаків, тоді як пунктуаційне правило слід розуміти як чітку стислу рекомендацію для вживання розділових знаків. Увага до формування пунктуаційних норм на основі функційної диференціації розділових знаків спрямована на усвідомлення здобувачами освіти можливостей поглиблення пунктуаційних знань і відповідних умінь

щодо розуміння завдання розділового знака – виділити чи розділити [2].

Для *розділення* мовних відрізків здобувачі вивчають матеріал про:

1) розділові знаки в кінці речення (види речень за метою висловлювання та інтонацією);

2) розділові знаки між однорідними членами речення (однорідні та неоднорідні означення, узагальнювальні слова при однорідних членах речення). Тут опрацьовується двокрапка після узагальнювального слова перед однорідними членами речення та тире після однорідних членів речення перед узагальнювальним словом;

3) кому між повторюваними словами (*між* однорідними членами речення, з'єднаними *повторюваними* сполучниками).

Про *виділення* мовних відрізків, що відбувається у межах простого речення, здобувачі дізнаються, ознайомлюючись із такими пунктограмами:

1) тире між членами речення: тире між підметом і присудком, тире в неповних реченнях (тире на місці пропущеного члена речення);

2) розділові знаки при непоширених прикладках;

3) розділові знаки під час відокремлення членів речення (означення, прикладки, обставини, додатки, уточнювальні члени речення, порівняльний зворот). Здобувачі опрацьовують теми: «Кома і тире при відокремлених означеннях». «Кома і тире при відокремлених прикладках». «Кома при відокремлених обставинах». «Кома при відокремлених додатках». «Кома при уточнюючих та пояснюючих членах речення». «Кома при порівняльному звороті»;

4) слова, граматично не пов'язані з членами речення (йдеться про розділові знаки в реченнях зі звертаннями, зі вставними словами (словосполученнями, реченнями), а також при словах-реченнях та вигуках.

Основні теми, що опрацьовуються при цьому, – це: «Кома та знак оклику при звертанні». «Кома при вставних словах». «Кома, тире та дужки при вставних словосполученнях і реченнях». «Кома та знак оклику при словах-реченнях і вигуках». «Кома та крапка з комою між частинами складносурядного речення». «Тире між частинами складносурядного речення». «Кома між частинами складнопідрядного речення». «Кома, крапка з комою, тире та двокрапка між частинами безсполучникового складного речення». «Розділові знаки при прямій мові».

Вироблення пунктуаційних навичок пояснюється, як усвідомлення дій, під час виконання яких здійснюються швидкі і гнучкі операції у певній послідовності, що визначаються такими особливостями, як: побудова речень – простих чи складних, умови вимог відповідних пунктуаційних правил, розуміння граматичного аналізу речення і основне – усвідомлення функцій, що виконують розділові знаки [1]. При визначенні умов розставлення розділових знаків враховуються особливості побудови речень як синтаксичних одиниць, звертається увага на те, яке речення розглядається – просте чи складне, повне чи неповне тощо, які розділові знаки потрібно поставити відповідно до їх функцій – роздільні чи видільні.

Формування пунктуаційних норм на основі функційної диференціації розділових знаків передбачає: вивчення пунктуаційних правил; пояснення сутності пунктуаційних правил (види правил за особливостями їхнього аналізу при поясненні, побудова та формулювання правила, графічна схема правила); види робіт над правилом (пояснення термінів і назв, що входять у правило, виділення норми і умови її дії, мотивація окремих положень правила, добирання і укладання ілюстрованого матеріалу для пунктуаційного правила).

Отже, вироблення постійної уваги до призначення розділових знаків за їх функційною диференціацією дасть можливість здобувачам

лінгвістичної освіти досягти успіхів у виробленні правописної пунктуаційної грамотності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О. М. Лінгводидактика рідної мови : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2005. 180 с.
2. Ковальчук Н. П. Питання взаємозв'язку синтаксису і пунктуації. *Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії: Збірник наукових праць. Випуск 10.* Рівне : РДГУ, 2002. С. 154–157.

Коноплицька О. І.

Західноукраїнський національний університет

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Кожній людині призначено жити, навчатися і працювати серед людей: пізнавати себе й інших, облаштовувати життєсвіт, розвивати і підтримувати соціальні контакти, шукати особистих стосунків, налагоджувати ділові взаємини. Така соціальна активність називається спілкуванням.

Спілкування як особливий обмін інформацією, в результаті якого відбувається процес передавання інформації інтелектуального й емоційного змісту від відправника до отримувача, має певні закономірності, що пов'язані з психологічними особливостями учасників, їхніми соціальними ролями та комунікативною компетенцією.

Значна частина форм і типів спілкування здійснюється за допомогою особливої знакової системи – мови. Мову прийнято

вважати ідеальною системою, тобто такою, що існує в свідомості її носіїв і не залежить від обставин спілкування. Мова – це певний код, шифр, відомий усім мовцям певної спільноти. Вона певною мірою автоматична, повторювана, узвичаєна, доволі статична, відносно стабільна, довговічна, належить соціумові, досвідчуючи спосіб пізнання і відчуття дійсності колективом мовців (наприклад, громадою, народом, нацією) та слугуючи засобом збереження і передачі національної самосвідомості, традицій культури й історії народу.

Мова виявляє себе в мовленні і тільки через нього виконує головне призначення. Мовлення активне, динамічне, є виявом вільної творчої енергії мовця, його вміння і досвіду вибирати з мовної системи потрібні засоби для спілкування. Мовлення вважається своєрідним паспортом людини, що ідентифікує її постійні ознаки (стать, вік, походження, національність, віросповідання, соціальне становище, професія, рівень освіченості і вихованості, світогляд, вдача) та змінні (смаки, самопочуття, настрої, комунікативні ролі).

Кожен мовець повинен пам'ятати про важливість праці над своїм мовленнєвим паспортом, дбаючи про його позитивні риси: лексичну доречність, граматичну правильність, стилістичну виразність, комунікативну доцільність.

Поняття «культура мови (мовлення)» включає три аспекти: правильність мовлення – дотримання норм літературної мови; мовна майстерність – вміння вибирати із мовних варіантів найбільш точний, стилістично і ситуативно доречний, виразний; етикетність мовлення – знання і дотримання правил мовленнєвого етикету, звичаїв, домовленостей спілкування.

Мовленнєва культура особистості значною мірою залежить від її орієнтованості на основні риси бездоганного, взірцевого мовлення. Зразкове мовлення має такі найважливіші комунікативні ознаки:

правильність – відповідність мовлення літературним нормам, що існують у мовній системі; *змістовність* – глибоке осмислення теми й головної думки висловлювання, уникнення зайвого; інформаційна новизна повідомлення; *точність* – залежить від глибини знань та ерудиції особистості, а також від активного словникового запасу, вміння правильно обрати тему та інтонацію мовлення, чітко сформулювати свої думки і зрозуміло висловити їх; *послідовність* – логічність та лаконічність думок і їх викладу; *правильність* відображення фактів дійсності та їх зв'язків, досягається шляхом уважного ставлення до всієї ситуації спілкування, зв'язності думок і чіткій побудові повідомлення; *виразність* – вміння виділяти найважливіші моменти свого висловлювання, виражати власне ставлення до предмета мовлення, добирати такі мовні засоби, що викликають і підтримують інтерес у співрозмовника; *доречність* та *доцільність* – залежить від того, наскільки повно й глибоко людина оцінює ситуацію спілкування, інтереси, стан, власні потреби та настрої співрозмовника, уміє поєднати радість спілкування та задоволення від досягнення мети; *багатство* – використання різноманітних засобів вираження думок у межах відповідного стилю, уникнення невиправданого повторення слів, однотипних конструкцій словосполучень і речень; є результатом активної і багатогранної мовленнєвої діяльності особистості у професійному і побутовому житті.

Культура мови (мовлення) починається з усвідомлення мовної особистості, вона зароджується і розвивається там, де носіям національної мови не байдуже, як вони спілкуються, як сприймається їхня мова в різному суспільному середовищі та контексті інших мов.

Особливо гостро зараз питання культури мовлення стоїть перед молодим поколінням. Складно зустріти молоду людину, яка вміє

висловлювати свою думку, має багатий словниковий запас, не користується ненормативною лексикою.

Рівень мовної культури відображає рівень розвитку особистості. Молоде покоління мало читає саме книг, не розвиває свій інтелектуальний рівень, не намагається вдосконалювати мову. Молодь зараз вигадує нові слова для комфортного спілкування між собою. Загалом, це було завжди. Але неприємно, коли таке спілкування зводиться до вживання нецензурних слів, як чогось такого, що, на їхню думку, вивищує їх серед однолітків, додає їм авторитету. Насправді це спотворює мову, показує їхній низький рівень освіченості, спілкування, невихованості, неповаги до інших носіїв мови. Адже не усім приємно таке слухати. Тому робота над своїм мовленням – необхідна умова саморозвитку та самовдосконалення.

Опанування й використання мови відбувається завдяки мовному вихованню, мовній освіті та мовленнєвій поведінці.

Мовне виховання – це формування естетичної сприйнятливості до цінностей світової культури й осмислення серед них місця культури своєї, розвинутий мовний смак і мовне чуття, мовне позиціонування людини в світі.

Мовна освіта – процес і результат навчально-пізнавальної діяльності, спрямованої на засвоєння мовних знань з метою комунікації, на мовленнєвий, розумовий й естетичний розвиток особистості.

Мовленнєва поведінка – використання мови учасниками спілкування в конкретних ситуаціях відповідно до їхніх рівнів культури і мовної освіченості. Розрізняють мовленнєву поведінку особистості, соціальної, професійної, гендерної, вікової групи, а також національну мовленнєву поведінку як компонент національної культури. Мовленнєва поведінка особистості зберігає риси національної і групової поведінки, проте має й індивідуальні риси.

Ефективне спілкування – це фундамент усіх взаємин і ключ до успіху в будь-якій сфері. Те, як людина ділиться з іншими думками та почуттями, як залишається щирою з собою та іншими, може визначити характер її стосунків у професійній та побутовій сферах життя.

Стефанишин К. Л., Тишковець М. П.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

МОВНА ОСОБИСТІСТЬ ЛІКАРЯ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Тема мовної особистості лікаря, його мовної майстерності, мовного етикету надзвичайно широка, складна і делікатна. Різними дослідженнями доведено, що хвора людина не завжди надає перевагу професійній компетенції лікаря, а душевним якостям, здатності співчувати, вмінню вислухати, заспокоїти.

У науковій літературі широко використовується термін «мовна особистість», проте до цього часу єдиного визначення не існує. Термін «мовна особистість» упроваджений у життя потребою формувати сучасну людину, яка володіє мовою, вміє спілкуватися, успішно комунікує, творчо мислить тощо.

У Короткому тлумачному словнику лінгвістичних термінів поняття «мовна особистість» трактують як «поєднання в особі мовця його мовної компетенції, прагнення до творчого самовираження, вільного, автоматичного здійснення різнобічної мовної діяльності. Мовна особистість свідомо ставиться до своєї мовної практики, несе

на собі відбиток суспільно-соціального, територіального середовища, традицій виховання в національній культурі» [2].

Проблема формування української мовної особистості в розрізі лінгводидактики привертає увагу сучасних українських науковців. Так, А. Богуш мовну особистість розглядає як високорозвинену особистість, носія як національно-мовленнєвої, так і загальнолюдської культури, який володіє соціокультурним і мовним запасом, вільно спілкується рідною, державною та іншими мовами в полікультурному просторі, адекватно застосовує набуті полікультурні знання, мовленнєві вміння і навички у процесі міжкультурного спілкування з різними категоріями населення.

На окрему увагу заслуговує думка М. Пентилюк, яка визначає мовну особистість як такого носія мови, який добре володіє системою лінгвістичних знань (знає мовознавчі поняття і відповідні правила), продукує мовленнєву діяльність, має навички активної роботи зі словом, дбає про мову і сприяє її розвитку. Це мовець, який забезпечує розширення функцій мови, творення україномовного середовища в усіх сферах суспільного життя, виявляє природне бажання повернутися у повсякденному спілкуванні до рідної мови, до відродження культури, традицій народу, до вироблення зразків висококультурного інтелектуального спілкування літературною мовою.

Зауважимо, що як українські, так і зарубіжні вчені мовну особистість розглядають як носія національної мови та культури, котрий володіє мовною системою, її лексичними й граматичними нормами; системою мовлення на текстовому та стилістичному рівні; вміннями й навичками побудови й сприйняття текстів; етичними й етикетними нормами тощо.

Мовна особистість характеризується запасом слів, який має той чи інший ранг певного вживання та заповнюють абстрактні

синтаксичні моделі. Тож якщо моделі досить типові для представника даного мовного колективу, то лексикон і манера говоріння можуть указувати на його приналежність до певного соціуму, свідчити про рівень освіти, тип характеру, вказувати на стать, вік і т. ін. Мовний репертуар такої особистості, діяльність якої пов'язана з виконанням кількох соціальних ролей, повинен бути засвоєний з урахуванням мовного етикету, прийнятого в соціумі. Соціальна функція мови полягає в тому, що він існує насамперед у мовній свідомості – колективній або індивідуальній. Відповідно мовний колектив, з одного боку, і індивідуум, з іншого боку, є носіями мовної культури. Колектив, як і етнос, нація, індивідуум, є своєрідними точками на умовній шкалі мовної свідомості. Поняття мовної особистості не зосереджується на індивідуальному користувачеві мови, але й виходить на рівень національного мовного типу. Вона є носієм мовної свідомості, існуючої у вигляді двох ментальних утворень – знань і уявлень, за допомогою яких формується цілісний образ світу. Мова, культура і етнос нерозривно між собою пов'язані фізично, духовно і соціально.

Отже, мовна особистість існує в просторі культури, відображеної в мові, в формах суспільної свідомості на різних рівнях (науковому, побутовому та ін.), в поведінкових стереотипах і нормах, у предметах матеріальної культури і т. д. Визначальна роль у культурі належить цінностям нації, які є концептами сенсів. Мовна особистість – явище соціальне, однак у ній є індивідуальний аспект. Індивідуальне в мовної особистості формується через внутрішнє ставлення до мови, через становлення особистісних мовних сенсів. Слід пам'ятати, що мовна особистість впливає на становлення мовних традицій. Кожна мовна особистість формується на підставі присвоєння конкретною людиною всього мовного багатства, створеного попередниками. Таким чином, на формування і розвиток мовної особистості

впливають різні фактори, серед яких важливо відзначити особливості національного менталітету. У мовній особистості як соціокультурному феномені завжди знаходять відображення саме ті цінності і норми, які прийняті за основу в тому чи тому мовному середовищі і є характерними для того суспільства, частиною якого виступає та чи та мовна особистість.

Без оптимального душевного спілкування діяльність навіть висококваліфікованого медика може дати негативний результат. Крім знання професійної лексики й термінології, лікар має володіти культурою конструктивного діалогу та полілогу, вміти сприймати, відтворювати та готувати наукові фахові тексти, володіти прийомами написання і виголошення публічного виступу, вміти вести, підтримувати ділову розмову. Слово медичного працівника є свідченням його милосердя, чуйності, загальної культури й освіченості; воно здатне повернути хворій людині втрачену гармонію з оточуючим світом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Либідь, 2001. 224 с.

Гаврищак І. І., Проців О. Я.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ЄВГЕН ОЗАРКЕВИЧ – ФУНДАТОР УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

В історії становлення і розвитку української медичної термінології особливе місце належить Євгену Озаркевичу (1861–

1916). Озаркевич – випускник Віденського університету, учень знаменитих професорів Генріха фон Бамбергера й Теодора Більрота, який знехтував широкими можливостями самореалізації у Європі й повернувся в Україну, де провадив воістину подвижницьке життя – лікаря, науковця і громадсько-культурного діяча.

Саме Євген Озаркевич 7 лютого 1898 р. на засіданні математично-природописно-лікарської секції НТШ запропонував створити Лікарську комісію й видавати спеціальну наукову літературу, зокрема «Лікарський збірник», який спочатку планувався як кварталник. Сформулювавши мету часопису, «1) закласти бодай початки лікарської літератури в нашій рідній мові; 2) створити фахову лікарську термінологію» [4, с. 183]), автор проєкту зазначав: «Думаємо при цьому подавати якнайбільше *оригінальних* праць, які ґрунтуються на власних дослідях: однак з огляду на те, що бажано дати якнайширшу характеристику стану нашої науки взагалі, ми вирішили також вміщувати *справоздання (реферати)* і *оцінки (рецензії)* зі всіх галузей лікарських наук, сприяючи розвитку нашої мови в усіх розділах лікарських наук» [4, с. 183].

Упродовж 4-ох років Є. Озаркевич підготував й опублікував 6 випусків «Лікарського збірника», що, за словами Я. Ганіткевича, «становлять визначний внесок у розвиток української медицини» [1, с. 17]. До такого висновку науковець дійшов на основі ретельного комплексного кількісного і якісного аналізу тематики видання. Так, обсяг кожного тома становить 80-100 сторінок друкованого тексту, усі матеріали згруповано в три розділи: 24 наукові статті (загальним обсягом майже 230 сторінок), реферати-справоздання (майже 300 сторінок) і «Термінологічні витяги». Останні опубліковані в 4-ох випусках «Лікарського збірника», загальним обсягом більше 20 сторінок і є, по суті, невеликим німецько-українським та латинсько-українським словничком медичних термінів.

Як наголошує Я. Ганіткевич, «тим самим Є. Озаркевич в останніх роках минулого століття (XIX ст. – авт.) започаткував розробку української медичної термінології та складання українських наукових медичних словників» [1, с. 18].

Через об'єктивні причини видання «Лікарського збірника» завершилося 6-им випуском, проте Є. Озаркевич не розчарувався і не полишив власних термінологічних студій, розуміючи важливість такої праці. Так, у 1908 році в одному із листів він писав: «Маю на меті видати повну лікарську термінологію, над якою працюю вже 10 літ» [1, с. 38].

У 1912 р., започатковуючи науково-популярний медичний журнал українською мовою «Здоров'я» («Здоровле»), Є. Озаркевич у першому номері зазначав: «Перший раз приступаємо до видавництва на нашій мові органу, призначеного справам здоровно (санітарно)-гігієнічним... Нарід, що є уже народом справді культурним, мусить мати в своїм письменстві усі віти людського знання. А гігієна є неяко мірилом культури, чим вище в народі вона стоїть, тим кращі в нього просвітні і економічні відносини...» [1, с. 24].

На сторінках часопису публікувалися як наукові, так і науково-популярні статті, «цікаві та вкрай потрібні як медикам, так і всьому населенню матеріали про загальну гігієну, догляд за хворими, про здоровий спосіб життя, спорт, фізичну культуру і боротьбу з алкоголізмом», «різні поради про материнство, догляд за немовлятами, історії з життя цікавих особистостей» [3, с. 77]. Сам Є. Озаркевич теж активно долучався як автор, опублікувавши кілька десятків матеріалів на різної тематики (наприклад, «Гігієна шкіри», «Гігієна одягу», «Сон», «Дещо з шкільної гігієни» тощо).

Але найважливішим було те, що Є. Озаркевич на сторінках часопису «продовжив титанічну роботу по утворенню української

медичної термінології» [2, с. 25], започаткувавши рубрику «Термінологічний кутик».

У передмові до першого номера видання «Наша програма» (січень, 1912 р.) він писав: «Ми свідомі, що допускаємо чимало недоліків і хочемо просити навіть давати цінні вказівки в кожному напрямі, які будемо використовувати. Щодо фахових висловів, дуже бажано співробітництво широких кіл, особливо людей, котрі стикаються якнайближче з народом і мають змогу черпати безпосередньо з тієї глибокої криниці, – багатой і прегарної української мови» [4, с. 195]. Зініційована дискусія була досить жвавою, до неї долучилися не лише відомі лікарі та науковці, але й «ті, хто працював в маленьких містечках та віддалених селах» [3, с. 77]. Це сприяло не тільки інтелектуальному пожвавленню широкого загалу фахівців, але й забезпечило автора рубрики важливим лексичним матеріалом, який він активно використовував при підготовці редакційного портфеля.

За два з половиною роки Є. Озаркевич опублікував майже 2 500 термінів [2, с. 25], тим самим започаткувавши укладання україномовних медичних словників та здобувши славу фундатора української медичної термінології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ганіткевич Я. Євген Озаркевич – повернення в українську медицину. *Озаркевич Є. Праці*. Львів : Каменяр, 1999. С. 7–41.

2. Ганіткевич Я. Лікар, учений, громадянин. *Наука і суспільство*. 1993. № 2. С. 24–26.

3. Гоцко-Ней Л., Масний З. Від Євгена Озаркевича до наших днів. *Незалежний культурологічний часопис «І»*. Львів епохи Євгена Озаркевича. 2018. № 91. С. 76–82.

4. Озаркевич Є. Праці / упоряд. : Я. Ганіткевич, П. Пундій.
Львів : Каменяр, 1999. 303 с.

Давидюк Г. В., Задорожна О. М.

Харківський ліцей № 114 Харківської міської ради

ВИВЧЕННЯ ОРФОГРАФІЇ В 10 КЛАСІ – ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ДО НМТ

Згідно з чинними нормативними документами, робота з української мови в профільній школі зосереджена на узагальненні і поглибленні вивченого в 5-9 класах та підготовці учнів до Національного мультипредметного тесту. Аналіз демонстраційних варіантів блоку НМТ «Українська мова» засвідчує наявність низки питань з орфографії, мета яких – перевірити уважність учнів, їхні знання правил та винятків, уміння писати слова. Тому слід системно працювати з десятикласниками, щоб ознайомити зі змістом питань, навчити успішно виконувати тестові завдання, діагностувати орфографічні помилки.

Загалом робота з орфографії в профільній школі сконцентрована навколо двох основних блоків – теоретичного та практичного. У процесі узагальнення теоретичних відомостей слід особливу увагу звертати на винятки з правил, адже саме вони часто є ключовим фактором вибору учнем правильної відповіді. Рекомендуємо учням покроково укладати власний довідник, куди вони будуть занотовувати і правила, і винятки. Також кожна тема довідника повинна містити унікальний для школяра блок «Мої труднощі» (варіативні назви «Слабка норма», «Зверни увагу»), куди здобувачі освіти записуватимуть слова, у яких вони припустилися помилки під час

виконання тестових завдань. Такий підхід дозволить повторити матеріал у потрібний час (наприклад, перед контрольною роботою в 11 класі, коли підручників не буде під рукою), а також продемонструє спосіб візуалізації учнем інформації, що сприяє запам'ятовуванню матеріалу. Ведення довідника оцінюємо щомісячно у графі «Зошит».

Практичний аспект вивчення орфографії теж має свої нюанси. Передусім наскрізним умінням, необхідним для успішного виконання тестових завдань, є навички критичного читання – слід уважно прочитати завдання і усвідомити його зміст. Також здобувачам освіти треба пояснити методику роботи з тестовою матрицею. Приблизний алгоритм виконання тестових завдань з орфографії такий:

- якщо стоїть завдання обрати *нормативний* варіант написання слів, перед визначенням відповіді слід діагностувати помилки у варіантах, які залишилися, лише після цього фіксувати свій результат;
- якщо вимога – *знайти орфографічну помилку*, треба уважно прочитати кожне слово, проаналізувати наявні орфограми, простежити стан дотримання правил, зробити висновки про помилку, зафіксувати результат.

Оскільки тестування відбувається в електронному форматі, важливо щозаняття працювати із такою формою завдань. На своїх уроках працюємо на тестових платформах ZNO.OSVITA.UA [2] та LEARNINGAPPS [1]. Для закріплення вивченого за матеріалами кожної з тем готуємо домашні тестові завдання в електронному варіанті на платформі «Всеосвіта», при цьому враховуємо час виконання завдань, щоб не перевантажити учнів та виробити навички тайм-менеджменту, потрібні учасникові НМТ. Слід зазначити, що в процесі підготовки цих завдань варто орієнтуватися на зразки тестів у демонстраційних варіантах, урахувати вимоги до суспільної актуальності змісту, а також дотримуватися правил академічної

доброчесності, що зумовить оригінальність практичного матеріалу та сприятиме виробленню навичок роботи з тестовими матрицями. Важливо, щоб перед оприлюдненням завдань вони пройшли рецензування у колег: маємо практику обміну завдань з учасниками методоб'єднання учителів української мови та літератури, враховуємо отримані рекомендації. Платформа «Всеосвіта» дозволяє обмежити доступ користувачів до матеріалів, ділитися власними розробками, а також фіксує час виконання робіт учасниками тестування, зберігає їхні результати (що дає можливість опрацювати слабкі норми на уроці), автоматично перевіряє виконані завдання, дозволяє генерувати самостійні та контрольні роботи. Водночас платформа дбає про авторське право і зберігає конфіденційність інформації (результат тестування бачить учень і вчитель). Це своєрідна методична скарбничка учителя, доступна у будь-який час у мережі «Інтернет».

Отже, у процесі вивчення орфографії в 10 класі слід вести системну підготовку учнів до Національного мультипредметного тесту: опрацювати теоретичний матеріал, фіксувати слабкі норми учнів та акцентувати на потребі вдосконалення орфографічних навичок, пояснити алгоритм виконання тестових завдань, дати можливість застосувати отримані знання на практиці, виробляти навички тайм-менеджменту. Узагальнюючи результати НМТ випускників закладу освіти, констатуємо, що описана комплексна робота є результативною.

ЛІТЕРАТУРА

1. LearningApps. Тестова платформа. URL : <https://learningapps.org/> (дата звернення: 05.05.2024).

2. ЗНО-ОНЛАЙН. ЗНО/НМТ онлайн з української мови та літератури. Тестова платформа. URL : <https://zno.osvita.ua/ukrainian/> (дата звернення: 05.05.2024).

3. Програма зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури URL : <https://testportal.gov.ua/programe/> (дата звернення: 05.05.2024).

Руденко М. І, Гасанова М. Б.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Запозичення в сучасній медичній термінології мають велику актуальність через швидкий розвиток медичної науки, технологій. Вони дозволяють швидко й точно передавати нові поняття, а також відкриття, що дозволяє підвищити рівень комунікації між лікарями, науковцями та пацієнтами, полегшити навчання для студентів-медиків, збагатити загальний кругозір і розвинути медичну науку на світовому рівні.

Мета – дослідити розвиток та становлення української медичної термінології, визначити джерела запозичення, охарактеризувати творення термінів в клінічній медичній термінології.

Процес формування української медичної термінології відбувався під впливом різноманітних чинників. Досліджувались вибрані аспекти сучасної медичної мови, такі як принципи функціонування латинської та грецької медичної термінологічної системи, класифікація та систематизація українських відповідників. Є такі періоди формування медичної термінології: перший донауковий період, другий період (середина XIX – початок XX ст.), третій період (20–30–ті роки XX ст.), період русифікації (50–80–ті роки XX ст.), період антирусифікації (90–ті роки XX ст.).

Основою створення української медичної терміносистеми є народна термінологія, яка складалася людьми впродовж багатьох віків. Вона включає у себе спільнослов'янську термінологію (волосок, жилка), східнослов'янську (пазуха, шийка), власне українську (потилиця), давньогрецьку (анемія, бактерія, мікроб) та латинську (депресія, гангрена, радикуліт).

Медичну термінологію фактично започаткувала праця давньогрецького вченого Гіппократа «Corpus Hippocraticum». З творів Аристотеля були запозичені такі терміни, як глаукома, лейкома, ністагм, екзофтальм тощо. Відомо, що лікарі Герофіл та Еразистрат вводили штучні терміни в медичний обіг. Досить значну увагу створенню та розвитку медичної термінології приділяв найвидатніший лікар Риму Клавдій Гален, котрий вважав, що кожне спеціальне медичне слово повинне мати лише одне значення.

Клінічна термінологія широко використовується в медичній практиці. Вона складається з багатослівних клінічних термінів латинською мовою, які означають назви хвороб, патологічних станів, оперативних втручань тощо. Складні клінічні терміни утворюються за моделлю: «грецький корінь», який може вказувати на орган, частину тіла, тканину + «кінцевий терміноелемент», котрий означає: біль, патологічний стан, хворобу, спосіб обстеження, лікування, пухлину та ін. Деякі терміноелементи можуть бути взаємозамінними синонімами, наприклад: терміноелементи «algia» і «odynia», які мають значення «біль».

Медична термінологія постійно розвивається, утворюються нові терміни для опису медичних технологій, знахідок, досліджень, захворювань, патологічних станів, симптомів тощо. Багато медичних термінів походять від різних мов, що відображає їхнє походження та історію у медичній науці. Медична термінологія допомагає лікарям та

науковцям спілкуватись між собою, а також з пацієнтами. Студенти-медики набагато краще вивчають матеріал.

Без медичної термінології медицина як наука не здатна існувати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дерев'янченко Н. В., Литовська О. В. Латинська мова та медична термінологія : навчальний посібник (для студентів вищих мед. навч. закладів). Харків : ХНМУ, 2017. 172 с.

2. Куліченко А. К. Латинська мова та медична термінологія. Ч. II : Клінічна термінологія : практикум для студ.-іноз. гром. I курсу мед. факультетів / авт.-уклад. А. К. Куліченко, Ю. С. Скрипник, І. О. Хітрова. 2-ге вид., допрац. і доповн. Запоріжжя : ЗДМУ, 2018. 81 с.

3. Нечай С. Латинсько-український медичний словник. Київ : Фонд «Третє тисячоліття», 2002. 384 с.

Solomiia Hnatyshyn

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

BLOGOLOGY IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL LINGUISTIC DIDACTICS

The blogosphere that is a dynamic space of online journals and discussions has recently attracted the attention of not only a wide audience, but also academicians. Its unique characteristics and potential for studying human behavior, information flows, and social structures make it a fascinating object for research.

The basics of quality blogging are considered in the original guide by O. Chekmyshev and L. Yaroshenko (2014). The importance of blogs in

social networks is considered by O. Lyvytska. Important aspects of the use of Poland's experience are highlighted in the works of national researchers such as O. Yankovych, K. Binytska, V. Ocheretny, I. Kuzma; A. Kuzminskyi, O. Kuchai, O. Bida. The use of information and communication technologies in higher schools in Europe is summarized in the works of O. Tovkanets. A. K. Kulichenko, T. V. Sotnyk, K. V. Stadnychenko analyze the interesting experience of using blogs in the process of developing an electronic portfolio as a means of developing the creativity of a foreign language teacher.

The reports of S. Carlos, B. Harington, P.-Y. Rau and V. Schneider and others concern the problems of the blogosphere.

A new stage was the emergence of the blogosphere as a systemic phenomenon, by uniting groups of specialists around one project. At the beginning of the twenties, we can ask questions about the emergence of blogology (S. I. Hnatyshyn, 2022) as a science with its object, subject, tasks, research methods, approach to solving methodological issues. The war in Ukraine accelerated these processes, showing the importance of scientific evaluation of the blogosphere in the national security system.

Since the blogosphere is going through the stage of scientific substantiation of various aspects of activity, it is important to use the experience accumulated by specialists from other areas, as well as legislative support for the creative process.

Teaching student journalists to recognize manipulative information is an ongoing process that requires constant updating and adaptation to new challenges and technologies. By using a variety of methods and resources, they can be helped to become responsible and ethical journalists who can counter misinformation and spread the truth.

In addition, it is important to note that training journalism students to recognize manipulative information is not the only solution to the problem of disinformation. Actions must also be taken at the level of society and

governments to promote the dissemination of truthful information and counter the spread of fake news.

Nowadays, researchers study the subject matter, tone, emotion, and structure of blog posts to understand the views, values, and opinions of authors and their audiences. The structure of interrelationships between blogs is analyzed to explore the dynamics of communication, information dissemination, and the formation of online communities. They apply statistical and computational methods to analyze large volumes of blog data to identify patterns and trends in user behavior and information dissemination. The impact of the blogosphere on personality, opinion formation, social identity, and online behavior is explored. The importance of blogosphere research is to understand the information space. Blogs challenge traditional media by offering alternative sources of information and platforms for self-expression. Research helps us understand how information is formed and disseminated in this new ecosystem. The blogosphere creates new types of social groups and communities. New scientific research helps us understand the dynamics of their functioning, norms and values, as well as the impact on participants. They help to analyze public moods, where blogs can serve as an indicator of national emotions and moods, thoughts. Research helps us monitor changes in public opinion and identify new trends. The blogosphere already has a significant impact on politics, culture, and education. Research helps us assess this impact and its consequences. The blogosphere as a field for research is constantly evolving, offering new challenges and opportunities for scholars. Studying this dynamic space helps us better understand the modern information society and its impact on our lives.

The blogosphere, as a scientific object, opens new horizons for understanding the modern world. Through research, we can gain valuable knowledge about information flows, social structures and people's behavior online.

As a conclusion, it can be stated that the necessary prerequisites for a qualitatively higher level of development of the national blogosphere have been created. A theoretical generalization of domestic and foreign experience, changes in the system of professional training of specialists, strengthening of security measures in the information space is necessary. Blogology has all the conditions for the approval and solution of its tasks. If this concept is finally confirmed, we will be able to talk about a separate science that will deal with the description, analysis of causes, prognostic assessment of phenomena. We think that the blogosphere, which will eventually become a separate science, will be analyzed within the framework of this science.

In our opinion, blogology is the science of patterns of creation, distribution and influence of author's texts in electronic media.

LITERATURE

1. Гнатишин С. Блогологія: теорія і практика. *Медична освіта*. 2022. № 2. С. 88–95. URL : <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2022.2.13273>.

2. Лівіцька О. Блогінг і соціальні мережі. URL : <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/96>.

3. Чекмишев О., Ярошенко Л. Основи якісного блогерства : навч. посіб. Київ : А. М. Рудницька, 2014. 48 с.

REFERENCES

1. Hnatyshyn, S. (2022). Blogology: theory and practice. *Medical Education*, 2. P. 88–95. URL : <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2022.2.13273>.

2. Lyvytska O. Blogging and social networks. URL : <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/96>.

3. Chekmyshev O., Yaroshenko L. (2014). Basics of quality blogging: tutorial. Kyiv, 48 p.

Тишковець М. П., Стефанишин К. Л.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

**ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФАРМАЦІЯ, ПРОМИСЛОВА
ФАРМАЦІЯ» НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)**

Опанування професійних вмінь і навиків вимагає у здобувачів вищої фармацевтичної освіти належних знань термінологічного обсягу обраного фаху. Студентам необхідно не лише механічно запам'ятовувати термінологічні конструкції, але й розуміти сутність кожного терміну, його структуру, належність до однотипних словосполук, а також уміти правильно і свідомо застосовувати їх у практиці. Вагомим підґрунтям базової термінологічної підготовки спеціалістів фармацевтичного профілю є курс латинської мови. На заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) здобувачі вищої освіти продовжують оволодівати фармацевтичною термінолексикою, вчать розрізняти терміни та номенклатурні назви, класифікують термінологічні одиниці за належністю до галузі, за походженням, за будовою, за морфологічними ознаками. Студенти обговорюють питання становлення, розвитку та сучасного стану української фармацевтичної термінології. Окрім теоретичних положень, на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) майбутні фармацевти засвоюють правильне наголошування термінолексем, їх нормативне слововживання, морфолого-синтаксичне функціонування, добір спеціальних фахових термінів відповідно до умов і завдань спілкування.

Для розуміння студентами фармацевтичної термінології й умілого її застосування у різноманітних комунікативних процесах пропонуємо ряд навчальних завдань. Окремі з них наводимо у нашій розвідці.

На початку заняття рекомендуємо обговорити теоретичний матеріал до теми за допомогою методу колективно-групового навчання «Мікрофон».

1. Продовжте речення.

– Термін – це ...; – Кожен термін має ...; – Ознаки терміна: ...; – Термінознавство – це ...; – Терміносистема – це ...; – Термін-епонім – це ...; – Прикладами термінів-епонімів фармацевтичної галузі є ...; – Фармацевтичні терміни – це ...; – За належністю до галузі фармацевтична термінологія поділяється на такі види: ...; – До власне фармацевтичних термінів зараховують: ...; – До залучених у фармацевтичну сферу термінів належать ...; – За походженням терміни поділяють на ...; – За будовою слова-терміни утворюють групи ...; – Абревіатури-терміни утворюються за допомогою ...; – Номен – це ...; – Від терміна номен відрізняється ...; – Номенклатура – це ...

2. Заповніть таблицю, розподіливши фармацевтичні терміни або номен у відповідні колонки.

Аерозоль, амброксол, аналептики, анальгетики, антибластомні, гранули, екстракт, ентеросорбенти, жовчогінні, звіробою трава, натрію тіосульфат, полину гіркою трава, протиблювотні, ромашки квітки, суспензія та ін.

Продовжити виконання цього завдання пропонуємо як інтерактивну вправу на освітній платформі LearningApps за посиланням <https://learningapps.org/watch?v=pqawnhzza24>.

Для формування культури терміновживання на всіх заняттях обов'язково треба застосовувати загальномовні і медичні словники, довідники з культури мови. [1, с. 62] Студенти повинні навчитися послуговуватися різними видами глосаріїв для з'ясування значення слів, а також систематично перевіряти своє мовлення за словниками. З огляду на це, радимо студентам виконати такі завдання.

3. За допомогою термінологічного словника встановіть значення термінів на позначення назв лікарських засобів за фармакотерапевтичною групою.

Антиоксиданти, ангіопротектори, антигіпоксанти, діуретики, ентеросорбенти, імунокоректори, інсектициди, кортикостероїди, лубриканти, мукорегулятори, репеленти, спазмолітики, сульфонаміди та ін.

4. Скориставшись тлумачним словником української мови (<https://sum.in.ua/>; <https://sum20ua.com>) словником іноземних слів (<http://slovopedia.org.ua/42/53392-0.html>; <http://slovopedia.org.ua/36/53392-0.html>) або етимологічним глосарієм (<https://goroh.pp.ua>), встановіть значення і походження слів. Зверніть увагу на наголошення поданих термінів.

Абдомінальний, агравація, адреналін, алергія, анестетики, антитоксини, базальний, бактерицидний, вазопресин, гематогенний, еубіотики, іррадіювати, кальцекус, контрацептиви, лініменти, сербозний, уретани, фармакопéя, фармація.

5. Доберіть українські синоніми-відповідники до лексем.

Екстракт, медикаменти, рецепт, дезінфекція, аферентний, рафінований, вакцинація, пероральний, синхронізувати, антибактеріальний, дистилювати, супозиторій, анальгетичний,

інгредієнт, ексципієнт, седативний, екскреція, аналог, екстрений, дегустувати, натуральний, екземпляр.

6. Визначте спосіб творення поданих термінологічних одиниць.

Фармакодинамічний, АФІ, розподіл, сушіння, розпад, БАД, подрібнення, розчин, з'єднання, пакування, упаковка, ЛР, кислотно-лужний, фармакологія, протитуберкульозний, МОЗ, всмоктування, кальцієвий, ЛЗ, фасування, гранулювання, присипка, гастрокапсули, гірчичник-пакет, спиртовий, інгаляційний, інтраназальний, крем-маска, вушний, очний, порошок, настій.

7. Наведіть приклади уживання префіксів давньогрецького та латинського походження у фармацевтичній або медичній термінології. Підберіть український відповідники.

Зразок: анти- (проти-) (протилежність, спрямованість проти чого-небудь, протидія): антибактеріальний, антибіотики, антиген, антигельмінтний, антибластомний, антигістамінний, антидіарейний, антисептика, антифлогістичний.

Ад-, ап-, аг- (наближення, перебування коло чого-небудь); **бі-** (подвоєння двох предметів, частин); **гіпер-** (підвищення, надмірність); **гіпо-** (зниження, зменшення чого-небудь проти норми); **дез-** (видалення, брак чого-небудь, знищення або спотворення чогось); **ен-, ендо-, енто-** (внутрішній процес); **ізо-** (рівність, схожість); **ім-, ін-** (заперечення; брак чого-небудь, проникнення в щось); **ката-** (рух донизу, відставання, протидія, посилення або завершення); **полі-** (велика кількість); **пост-** (наступність, давнє завершення явища); **пре-** (передування); **про-** (перебування на боці кого-, чого-небудь, дія на користь кого-, чого-небудь; виконання певних обов'язків замість кого-, чого-небудь); **ре-** (повторна, зворотна дія; протилежна дія або протидія).

Уважаємо, що виконання запропонованих завдань сприятиме засвоєнню студентами нових фармацевтичних термінологічних і вмілому послуговуванню ними у професійному мовленні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єщенко Т. А. Фахове мовлення фармацевта : навч.-метод. посіб. Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 110 с.

2. Світлична Є. І., Берестова А. А., Тєлєжкіна О. О. Фахова мова фармацевта : базовий підруч. для студентів вищ. фармац. навч. закл. (фармац. ф-тів) IV рівня акредитації. 2-ге вид., випр. та допов. Харків : НФаУ Золоті сторінки, 2017. 312 с.

3. Сучасний словник іншомовних слів: Близько 20 тис. слів і словосполучень / Уклали : О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ : Довіра, 2006. 789 с.

4. Юкало В. Я. З досвіду викладання української мови (за професійним спрямуванням). *Професійна лінгводидактика в контексті особистісної парадигми* : Матеріали II науково-практичної конференції з міжнародною участю (8-9 червня 2023 року). Тернопіль, 2023. С. 59–63.

5. LearningApps : освітня платформа. URL : <https://learningapps.org/index.php?overview&s=&category=0&tool> (дата звернення: 15.05.2024).

ГРАМАТИЧНІ АНОРМАТИВИ В МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Володіння граматичними нормами української літературної мови є важливою передумовою культури мовлення фахівця медичної галузі, адже в процесі усної чи письмової комунікації лікарю необхідно не лише добирати лексику з урахуванням її точного значення, а й зважати на форму кожного слова, будувати словосполучення та речення відповідно до правил граматики, без яких «неможлива реалізація думки» [2, с. 124]. Незнання граматичних законів завжди спотворює мову, сприяє поширенню мовних покручів, свідчить про низьку культуру мовлення. Як слушно зауважує К. Г. Городенська, «українська мовна практика потребує активнішої допомоги з боку фахівців, оскільки в ній помітна тенденція до реалізації чийхсь мовних смаків і вподобань, зовсім не мотивованих структурою української літературної мови» [1, с. 20]. Саме тому завдання викладача-філолога – виробити в майбутніх випускників медичного закладу вищої освіти навички правильного використання граматичних ресурсів національної мови.

У лінгводидактиці в групі граматичних аномативів вирізняють словотвірні (помилки, спричинені використанням малопродуктивних чи не властивих для української мови словотворчих засобів), морфологічні (ненормативні утворення, що не відповідають вираженню однієї з граматичних категорій самостійних частин мови) та синтаксичні (помилки, зумовлені неправильною побудовою словосполучень, речень, надфразних єдностей).

Проаналізувавши мовлення студентів 1, 2, 3 курсів медичного та стоматологічного факультетів Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського в процесі вивчення ними дисциплін «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Академічне письмо», «Основи української медичної термінології», «Професійна медична комунікація лікаря з пацієнтом», констатуємо, що найчастотнішими граматичними помилками є:

1) неправильне відмінювання іменників чоловічого роду II відміни у формі родового відмінка однини: *медичного препарата, українського аналогу, апарату штучної вентиляції легень, дефіцит фермента, анатомічного терміну, двостороннього нефролітіаза, захист епідерміса, резервного полісахарида* та ін.;

2) огріхи у відмінкових формах числівників на позначення десятків та сотень: *семидесяти учасників міжнародної конференції, з двадцяти п'яти пацієнтами, п'ятиста двадцяти одиниць, шестистами міліграмами, у семиста молях* тощо;

3) анормативне узгодження числівників з іменниками: *від 1,5 літрів, на 2 коефіцієнта більше, 50 грам речовини, 24 лікарень, 8 з половиною міліметри* та ін.;

4) використання активних дієприкметників теперішнього часу: *анестезуючий розчин, контролюючі органи, коректуючий пояс, фторуюча піна, детоксикуючі препарати, підтримуюча терапія, домінуючий ген, руйнуючий вплив* тощо;

5) неусвідомлене надуживання прийменниками **по** (*по ініціативі лікаря, по бажанню пацієнта, захворювання з'являється по різних причинах, працювати по вихідних*), **при** (*при різних умовах, при першій появі симптомів, при умові лікування, при аналізі показників, при виконанні службових обов'язків, при проведенні медичних оглядів*) та ін.;

б) вибір неправильної форми керування між основним і залежним словом: *набути практичні навички, навчати тактичній медицині, не їсти смажену їжу, завідувач хірургічним відділенням, завдати шкоду, ігнорувати настановами лікаря* тощо.

7) неправильне введення дієприслівникових зворотів у речення: *Особлива увага акцентувалася на даних анамнезу пацієнта, враховуючи скарги під час пальпації; Обстежувані пацієнти піддавалися різним факторам, включаючи шкідливі звички та стрес; Проводячи операцію, лікарю потрібно попередити пацієнта про можливі ускладнення та ін.*

Отже, невиправдане використання помилкових граматичних форм збіднює, примітизує, уподібнює до чужих зразків словотвірний, морфологічний та синтаксичний рівні української літературної мови. Щоб виробити в майбутніх лікарів навички правильно формулювати думку з урахуванням граматичної норми національної мови, пропонуємо завдання, виконання яких передбачає пошук та редагування граматичних анормативів, уведення правильних конструкцій у наукові тексти, діалогічне та монологічне мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Городенська К. Г. Граматичний стандарт української літературної мови і сучасна практика. *Граматичні студії*: зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т імені Василя Стуса; наук. ред. А. П. Загнітко. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. Вип. 3. С. 17–21.

2. Пентилюк М. І., Попова О. А. Граматично правильне мовлення як основа запобігання комунікативній девіантності. *Наукові записки національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2017. Вип. 68. С. 124–131.

НАРАТИВ НАУКИ. АВТОР НАУКОВОГО ТЕКСТУ У ПОСТМОДЕРНІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

70-80 роки ХХ століття позначені втратою довіри до авторитету влади, великих наративів, появою еkleктичних світоглядних парадигм. Виникнення таких термінів, як «світ як хаос», «світ як текст», «постмодерністська чуттєвість», «епістемологічний розрив», «інтертекстуальність» охарактеризували появу нового феномену культури – постмодернізму. Як зазначають дослідники, постмодернізм – це «конкретно-історичний напрям у постіндустріальному суспільстві з його перевагами інакшого над універсальним, ідіографізму над типовим, особистості над спільнотою, людини над державою, внаслідок чого відбуваються розпад єдності, утвердження множинності» [1, с. 254].

Постмодернізм, як зазначають науковці, передбачає радикальну альтернативу домінантному дискурсу західного суспільства, яка спирається на автономію і незалежність. Саме під впливом цих змін у руслі наратології виокремилися такий її тип, як контекстуальні версії посткласичної наратології, які виводять дослідження далеко за межі роману як літературної форми. Йдеться передусім про те, що сьогодні об'єктом наратологічного аналізу може стати кіно, комікси, нефікційні наративи тощо. Таке тлумачення знаходимо в Яна Албера і Моніки Флудернік у «Передмові» до колективної праці «Postclassical Narratology: Approaches and Analyses».

Репрезентація нового наукового знання, інтеграція його у вже наявну систему, презентація власної наукової картини світу і власного

місця у ній – усе це вимагає пильної уваги науковця до тексту. Адже усе це неможливе без наративізації усього того досвіду вченого, який відбувся до моменту написання наукової статті, доповіді чи монографії. Фінансове закулісся науки, сучасні форми поширення знання, так само, як і вміння фахівця подати власні здобутки, визначають, чи буде сприйнятий та чи стане вагомим та визнаним спільнотою текст.

Як це демонструє платформа «The living handbook of narratology», загальне розуміння автора полягає в оцінці його як інтелектуального творця тексту, написаного з комунікативною метою. Розглядаючи письмовий текст, науковці відрізняють такого справжнього (реального) автора від інстанцій, які перебувають всередині тексту (як-от: імпліцитний автор, як у В. Шміда, медіація та наративний посередник, як у Я. Албера і М. Флудернік).

Протягом 20-го століття в наукових колах було розроблено широкий спектр розуміння автора: для створення конкретних контекстів (наприклад, «виробник культурних товарів»); для абстрактних авторських функцій (наприклад, *causa efficiens*); для понять автора, релевантних для розуміння, таких як автор, який мається на увазі (як у Вольфа Шміда). На відміну від домінуючих тенденцій в інтенсивних дискусіях, що ведуться з 1990 року щодо статусу та розуміння автора, цей аналіз зосередиться на наратологічній релевантності автора. Як і в інших областях, для наратологічного аналізу вважається, що справжній автор відповідає за комунікативний намір і форму наративно організованого твору (Детальніше див. [2]). Особливе зацікавлення у нас може викликати, наприклад, автор автобіографії. Вже саме відсіювання, сортування інформації, яка пропонується читачеві, спричинятиме появу дистанції між реальним автором і тим, кого читач витворить у власній свідомості на його місці після прочитання тексту. Дослідники,

репрезентовані на вищезазначеній платформі, розглядають авторство як статус, приписуваний твору з культурно відмінними авторськими конструктами, пов'язаними з авторською саморефлексією та самопрезентацією в діапазоні від самовпевненості до скептицизму щодо обґрунтованості та обсягу претензій на авторство.

Відмежовуючи тест від його автора, ми зачіпаємо у тому числі економічні та юридичні інтереси творця тексту. І якщо у Середньовіччі писці могли викидати шматки текстів, які їм не подобалися, замінювати незрозумілі елементи, додавати щось від себе, то починаючи з 18 століття, виникає культурно значуща потреба звертатися до автора для процесів інтерпретації та ціннісних суджень художнього твору на основі творчого акту, автентичності, індивідуальності, оригінальності, єдності твору та його глибини значення. Культурно (і юридично) важливим результатом цього є те, що автентичність твору засвідчується з посиланням на справжнього автора як його творця, що важливо, наприклад, у редагуванні текстів.

На відміну від автора художнього тексту, який може маскуватись, прикидатись кимось іншим, або під різними псевдонімами творити радикально різножанрові твори, то про автора наукового ми можемо зібрати багато інформації, яка дозволить нам висвітлити авторські наміри саме з приводу певного тексту – виступи на конференціях, відповіді на запитання учасників цієї конференції, публікації в інших джерелах. Для наукового тексту приховування автора є не вигідним, адже наукове ім'я теж дуже багато важить для його інтерпретації.

Багато питань виникає, коли в наукового тексту є колектив авторів, часто в наукових джерелах (особливо іноземних) зустрічаємо докладний розбір після статті про внесок кожного. Але однак лише хтось один мусить писати текст і стати тим голосом, якого читач сприйматиме як автора.

Читач наукового тексту, якщо він початківець, починає підбір джерел до певної теми і рано чи пізно виокремить тих, хто є мейнстрімом у певній галузі, а хто лише робить перші кроки. Однак постмодерна дійсність похитнула ці основи. «Плюралістична свідомість спирається на визнання різних явищ як рівнозначних, побудованих на зіставленні, а не на протиставленні, позбавлених ієрархічних рівнів у децентрованому просторі... Тут унеможливлений пафос, спростовані домагання на абсолютне, об'єктивне знання, на замкнуту систему бінарних опозицій («ціле – частина», «внутрішнє – зовнішнє», «захід – схід», «низ – верх», «чорне – біле», «чоловіче – жіноче», «егалітарне – елітарне» тощо), натомість розкрито перспективу широкого нефінального наративу» [1, с. 254].

Отже, питання автора залишається дуже важливим для інтерпретації як художнього, так і наукового тексту. Особливі виклики постануть перед науковцями, коли виникне проблема, як розрізнити тексти реальних людей від текстів, згенерованих ШІ. Адже уже зараз є прецеденти, коли автори інтегрують у власні тексти такі елементи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / Ю. І. Ковалів. Київ : Академія, 2007. 624 с.
2. The living handbook of narratology. URL : <https://www.lhn.uni-hamburg.de/index.html> (дата звернення 05.06.2024).

ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП НА ЗАНЯТТЯХ З МОВНИХ ДИСЦИПЛІН У МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вивчати жанри і підготовку публічного виступу на фахову тему на заняттях з практичного курсу української мови для різних спеціальностей ЗВО, зокрема медичних, в українській лінгводидактиці запропоновано наприкінці 90-х рр. ХХ ст. [4; 7]. Було розроблено перелік орієнтовних тем із стилістичним завданням, на які студенти мали підготувати і виголосити в аудиторії під час заняття невеликі (2-5-хвилинні) виступи, правильно оформити конспект, заявити адресата, взяти участь у навчальній дискусії [5, с. 12-13, 47, 48; 2, с. 191-210]. Запровадження вибіркового дисциплін у 2020-х рр. у ЗВО створило передумови до поглибленого засвоєння риторики як науки й мистецтва висловлюватись [1], зокрема здобувачами вищої освіти медичного профілю [3].

Залишається актуальним у професійній лінгводидактиці аналіз особливостей формування в здобувачів вищої медичної освіти риторичної компетенції і опис методів та способів вивчення публічного виступу на заняттях з мовних дисциплін у медичному закладі вищої освіти.

Основи риторичної грамоти молода людина одержує під час вивчення у середній загальноосвітній школі сучасної української літературної мови. У закладах фахової передвищої і вищої медичної освіти підготовка і виголошення публічного виступу є складовою частиною обов'язкової дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», яку, відповідно до стандарту, викладають в

університетах на першому курсі, переважно 30 год. практичних занять. Передбачено вивчення таких питань риторики: (1) основи історії і теорії ораторського мистецтва, (2) жанри публічного виступу, (3) правила підготовки і реалізації виступу, оформлення доповіді, презентації, (4) засоби активізації уваги слухачів під час виступу, (5) культура сприймання публічного виступу, (6) публічний виступ як форма популяризації медичних знань.

Основні форми і методи роботи з формування риторичної компетенції майбутнього медичного працівника такі: – підготовка публічних виступів різних жанрів на фахові теми; – слухання, конспектування виступів товаришів, лекцій; – аналіз під керівництвом викладача прослуханих виступів, лекцій; – підготовка до слухання виступу, обдумування і підготовка коментарів і/або проблемних запитань.

Студенти-першокурсники загалом добре засвоюють формальні ознаки виступів різних жанрів, особливості їх підготовки, демонструють здібності і вміння виступати перед аудиторією, дотримуватися стилю викладу. Проте вони, як правило, ще не мають достатніх фахових знань, щоб мислити критично і підбирати авторитетні першоджерела. Тому бувають випадки, коли студентські виступи на медичну тему є інформативно недостатніми, прочитанням коротких текстів, знайдених в інтернеті, або скороченим переказом науково-публіцистичних праць з одностороннім висвітленням проблеми, у виступах може бути відсутня або слабка підсумкова частина, виступаючі часто не можуть відповісти на проблемні запитання на тему доповіді, у зв'язку з недостатністю фахових знань. Так, самостійний студентський виступ на тему куріння може стосуватися лише переваг звичайних цигарок над електронними – і

перетворитися на приховану рекламу традиційного тютюнокуріння, що є недопустимо.

Вважаємо, що для підготовки навчального публічного виступу як форми популяризації медичних знань в курсі української мови (за професійним спрямуванням) треба подати студентам для вибору такий перелік з 12-14 обов'язкових тем (з підтемами!), що відповідає їхнім актуальним знанням з медико-біологічних дисциплін. Умова вправи має націлювати студентів на важливі аспекти виступу. Наприклад:

Підготуйте і виголосіть в аудиторії 4-5-хвилинний виступ на одну із запропонованих орієнтовних тем. Правильно оформіть його конспект, список використаних джерел (Друковані видання там мають бути обов'язково!). Заявіть адресата на ваш вибір: учні певного класу, учні різних класів школи, різновікова аудиторія дорослих тощо. Будьте готові відповідати на запитання слухачів.

Орієнтовний список тем:

Тютюнокуріння і здоров'я. Вплив тютюнокуріння на організм людини. Які тютюнові вироби курять: звичайні цигарки, кальян, електронні сигарети і вейпи. Активне і пасивне куріння. Психосоціальні і медико-біологічні причини тютюнокуріння. Що мотивує людей кинути курити. Як кинути курити. Медитація і відмова від куріння. Небезпека пасивного куріння для дорослих і дітей. Законодавство про заборону куріння в громадських місцях. Як сформувати в курців навички відповідальної поведінки в суспільстві. Що робити, якщо сусіди курять у під'їзді. Як виховувати дитину, щоб вона не почала курити. Як говорити з дитиною про куріння. Висновки.

Як підготуватися для візиту до стоматолога. Вибір стоматологічної клініки і стоматолога. Запис до стоматолога. Що зробити перед відвідуванням стоматолога (режим дня, харчування, гігієна, вибір одягу). Як заспокоїтись перед походом до стоматолога. Чи треба повідомляти стоматологу про ліки, які ви приймаєте, про алергію на препарати. Стан здоров'я і регулярність профілактичних оглядів у стоматолога. У яких випадках не можна затягувати з візитом до стоматолога. Висновки.

Моя улюблена книжка про медицину, лікарів і лікування. Розказати про книжку за орієнтовним планом: (1) автор і назва твору, рік видання, відомості про автора; (2) історія створення книги; (3) головний герой, фабула твору; (4) чим вразила книжка; (5) чому раджу прочитати її колегам, друзям? Висновки. (Важливо під час виступу продемонструвати примірник видання улюбленої книжки.)

Можна провести обговорення кожної доповіді: декілька студентів ставлять запитання доповідачеві або виступають з коментарями.

Перспективою для вивчення публічного виступу в медичному ЗВО є включення відповідної теми до нових професійно зорієнтованих вибіркових мовних дисциплін на старших курсах, зокрема дисципліни «Мова популяризації медичних знань» [6]. До 4-5-го курсу здобувачі вищої освіти вивчають галузеву проблематику, засвоюють декілька професійних мов – анатомічну, хімічну, фармакологічну, гістологічну, фізіологічну, патофізіологічну, стоматологічну, гінекологічну та ін. Вони вже можуть самостійно створювати якісні з професійного погляду навчальні тексти з вивчених медичних дисциплін, у т.ч. публічні виступи для популяризації медичних знань з авторитетними рекомендаціями на тему здоров'я, здорового способу життя, фізичної культури, гігієнічної культури, культури міжособистісних відносин, культури психофізичної регуляції, гігієни ротової порожнини тощо.

Отже, методика вивчення публічного виступу на заняттях з мовних дисциплін у медичному закладі вищої освіти передбачає вивчення теоретичних і практичних аспектів публічного виступу в курсі української мови (за професійним спрямуванням) і розширенням та удосконаленням цих умінь на старших курсах під час вивчення професійно зорієнтованих вибіркових мовних дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаценко І. О., Крук О. І. Риторика як важливий складник професійної підготовки студентів. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип. 19. Т. 1. С. 15-20.
2. Українська мова (за професійним спрямуванням) : підручник / за ред. С. М. Луцак. Київ : ВСВ «Медицина», 2017. 360 с.
3. Фоміна Л. В., Скорбач Т. В., Калініченко О. В. Риторична підготовка студентів-медиків як метод формування мовної особистості. *Актуальні питання вищої медичної (фармацевтичної) освіти: виклики сьогодення та перспективи їх вирішення* : матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. Тернопіль : ТНМУ, 2021. С. 481-484.
4. Юкало В. Я. Вивчення мовних стереотипів у медичному вузі. *Дивослово*. 1999. № 5 (507). С. 14–17.
5. Юкало В. Я. Культура мови : навч. посібник для студентів вищих медичних закладів освіти III і IV рівнів акредитації / за ред. Л. В. Струганець. Тернопіль : Укрмедкнига, 1999. 77 с.
6. Юкало В. Я. Створення і впровадження навчальної дисципліни «Мова популяризації медичних знань». *Сучасні тенденції та перспективи розвитку вищої медичної (фармацевтичної) освіти в Україні* : матеріали XXI всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Тернопіль : ТНМУ, 2024. С. 278-279.
7. Януш Я. В. Українська мова в економічному вузі. *Дивослово*. 1999. № 2. С. 9-14.

Олійник Н. Я.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

**МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ТВОРУ-РОЗДУМУ
НА ЗАНЯТТЯХ З «КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»**

Зростаюча потреба соціуму в людях, здатних творчо підходити до будь-яких викликів, нетрадиційно і якісно вирішувати існуючі проблеми, обумовлена прискоренням темпів розвитку суспільства і, як наслідок, необхідністю підготовки людей до життя у швидко змінних умовах. Саме тому на часі суттєві зміни і створення системи освіти, орієнтованої на формування інноваційної, активної, творчої особистості, яка здатна генерувати нестандартні ідеї, знаходити вихід із різноманітних ситуацій, аналізувати, порівнювати, синтезувати інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, вміти відстоювати й обґрунтовувати власну думку. Йдеться про реформування усіх рівнів освіти, в цілому, і професійної підготовки здобувачів освіти, зокрема. Тернопільський національний медичний університет, ідучи в ногу з часом, запроваджує цілу низку нормативних і вибіркових дисциплін задля реалізації нагальних питань сучасності.

Тернопільський національний медичний університет розробив і впровадив у навчальний процес нормативну дисципліну «Культура академічної української мови» для здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти саме з метою формування умінь і навичок професійної комунікації, удосконалення культури академічного мовлення, творчого мислення, мотивування й скерування академічної культури, розвиток академічної доброчесності

як основи університетської культури, вивчення складних випадків функціонування і нормування української мови та ін.

Навчальна дисципліна «Культура академічної української мови» передбачає врахування особливостей трансформації системи охорони здоров'я, вимог нормативних документів щодо підвищення рівня конкурентоспроможності вищої медичної освіти, необхідності досягнення якісно нового рівня підготовки фахівців. Пріоритетним завданням дисципліни є розвиток творчих здібностей особистості, її готовність до інноваційної діяльності. У процесі навчання на практиці реалізуються основні моральні принципи, властиві для університетської спільноти: доброчесності, чесності та порядності, справедливості та об'єктивності, компетентності й професіоналізму, взаємної поваги, партнерства і взаємодопомоги, академічної свободи, демократизму, особистісно орієнтованого навчання [2].

«Культура академічної української мови» ґрунтується на отриманих під час навчання в університеті базових знаннях з української мови за професійним спрямуванням й інтегрується з іншими дисциплінами на рівні використання фахової нормативної лексики; сприяє розвитку мовленнєвої компетенції; розвиває вміння вирішувати конфліктні ситуації, удосконалює комунікативні навички фахівців, сприяє становленню національно свідомої особистості, гідного представника академічної спільноти. При вивченні дисципліни використовують інтерактивні методи навчання, сучасні технології та методики проведення мозкового штурму, ділової гри, кейс методів та ін. Забезпечується поєднання індивідуальних, групових, колективних форм навчальної діяльності.

Індивідуальна навчальна діяльність – це самостійне опрацювання і виконання здобувачем навчальних завдань за програмою курсу у власному темпі, незалежно від інших. На нашу думку, її найдоцільніше використовувати на етапі систематизації й

узагальнення знань, під час контролю й оцінювання результатів засвоєння матеріалу. Однією з індивідуальних форм роботи, нетрадиційних і цікавих для здобувачів методик є використання творчих завдань, зокрема, написання творів.

В онлайн-енциклопедії «Вікіпедія» твір трактується як «результат інтелектуальної, аналітико-синтетичної чи евристичної діяльності окремої людини, чи групи людей, поданий у формі, що дає змогу його поширення, отримання, зберігання, обробки, відтворення для використання різними засобами, методами, способами, технологіями» [3]. Твір – це тренувальна вправа, самостійний зв'язний виклад власних думок, почуттів, суджень, тому він займає одне з провідних місць у процесі вивчення мовного курсу, системі роботи над усним і писемним мовленням, готує здобувачів освіти до активної комунікативної діяльності. Йому підпорядковані усі мовні завдання і мовленнєві вправи, над якими працюють студенти впродовж навчання на заняттях з мови. Під час побудови творів вони усвідомлюють вимоги орфоєпії, культури мовлення, значення всіх вивчених граматичних і орфографічних правил. «Тільки у творах письмо сприймається не як навчальна вправа, а як засіб правильного оформлення власних думок, виражених у письмовій формі» [1, с. 352]. Неординарність твору полягає й у тому, що в роботі над ним не може бути єдиного стандарту. Задаючи завдання написати твір, ми розуміємо, щоб якісно виконати вправу, потрібно чимало зусиль. Усі здобувачі різні: хтось мислить творчо, любить фантазувати, для когось це справжня проблема, він губиться, коли бачить перед собою аркуш паперу і задану тему. Саме тому, вважаємо, що такі творчі завдання, як написання твору, є цікавими, потрібними, результативними і креативними.

На заняттях ми розглядаємо різні варіанти творів, характеризуємо їх різновиди (твір-опис, мініатюра, роздум, есе та ін.),

пригадуємо особливості їх написання, адже кожен із них має свою структуру, певні вимоги, оформлення, наголошуємо на тому, які синтаксичні конструкції використовувати.

Особливої уваги заслуговує твір-роздум, основна мета якого – ствердження або обґрунтування тези за допомогою аргументів, міркування про проблему або ситуацію, дослідження причин і наслідків, формулювання власних висновків. Складовими твору-роздуму є теза, аргументи та висновок, тому у вступі відображається актуальна теза або позиція, в основній частині – наводяться приклади, аргументи, докази, висвітлюється власний життєвий досвід, а у висновках – узагальнюється і підсумовується точка зору автора на задану тему. Цей вид твору навчає аналізувати явища, проникати в їхню суть, висловлювати про них свої міркування, давати їм оцінку. Такі твори розвивають у здобувачів аналітичне і логічне мислення, вміння доводити правильність власних міркувань, спростовувати хибні твердження.

Твори-роздуми справедливо вважаються вершиною у майстерності написання творів. Дотриматися структури, бути лаконічним та продемонструвати здатність до критичного мислення – ось перелік ключових завдань, що стоять перед автором твору-роздуму. Він оцінюється за багатьма критеріями, серед яких орфографія, пунктуація, слововживання, синтаксис, а також – кількість та якість аргументів, відповідність структурі та обсягу, висвітлення питання тощо.

Переконані, що вміння писати твори – це не вроджений талант, а набута навичка. Щоб навчитися писати твори, потрібно, передусім, організувати мислення у форматі твору-роздуму, мати багаж життєвих знань і багато практикуватися. Пам'ятати, що всі знання, вміння і навички, отримані у закладах освіти, знадобляться у

повсякденному і професійному житті, зроблять здобувача конкурентноспроможним на світовому ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД, 2011. 364 с.

2. Робоча програма з навчальної дисципліни «Культура академічної української мови». URL : <https://moodle.tdmu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=309670> (дата звернення: 01.06.2024).

3. Твір. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B2%D1%96%D1%80> (дата звернення: 01.06.2024).

Драч І. Д.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ТЕСТ ЗАГАЛЬНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: ВЕРБАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ТА ЛОГІКО- АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

Вступ для здобуття вищої освіти на другому (магістерському) рівні передбачає складання двох вступних випробувань: з іноземної мови та з фаху (спеціальності). У 2016 році було реалізовано пілотний проєкт МОН – в деяких містах України на одну зі спеціальностей вступні випробування провів Український центр оцінювання якості

освіти (УЦОЯО) за технологією ЗНО з метою забезпечити рівні умови для всіх вступників – ЄВІ (єдиний вступний іспит) та ЄФВВ (єдине фахове вступне випробування). Тест ЄФВВ містив також блок ТЗПНК – тест загальної правничої навчальної компетентності. Це своєрідні завдання «на логіку», проте вони покликані перевіряти не знання змісту курсу з логіки в конкретному ЗВО, якщо вона взагалі передбачена навчальним планом, а інші компетентності особи, що здобула освіту на певному рівні. Ймовірно, ідея ТЗНК спирається на досвід проведення LSAT – тесту академічних здібностей в деяких країнах, що проводиться для оцінки критичних, аналітичних, логічних здібностей студентів-правників. Згодом перелік спеціальностей, де використовувався ЄВІ та ЄФВВ, розширився на усі так звані «кон'юнктурні» спеціальності, що мають найбільший попит у вступників.

Слід зазначити, що проблема перевірки «здатності до навчання», тобто готовності до здобуття наступного рівня освіти в цілому, а не лише знань зі шкільних предметів, була актуальною вже на етапі запровадження ЗНО у 2008 році замість вступних випробувань до ЗВО, була не новою й активно артикулювалася науковцями-педагогами [2, с. 27]. Так, перший пілотний ТЗНК для випускників шкіл пройшов ще у 2010 році в деяких обласних центрах.

У 2022 році ТЗНК став компонентом ЄВІ, а у 2023 році ЄВІ було запроваджене для вступу до магістратури на медичні спеціальності вступників на основі диплома бакалавра. У 2024 році ЄВІ повинні також складати усі претенденти на вступ до аспірантури.

Чинна «Програма тесту загальної навчальної компетентності» затверджена наказом МОН України №158 від 11.02.2022 р. [3], який передбачає використання цього тесту саме як частини ЄФВВ, а не ЄВІ, проте відповідно до Порядку прийому для здобуття вищої освіти у 2024 році, тест є частиною саме єдиного вступного іспиту, а не

фахового вступного випробування. Програма містить преамбулу, перелік складників ТЗНК, об'єднаних у 2 компоненти (вербально-комунікативний та логіко-аналітичний (на момент проведення пілотного тестування для випускників шкіл – логіко-математичний)), і таблицю з видами діяльності/проявами компетентностей, які зустрічатимуться в тестах.

Метою проведення ТЗНК укладачі проголошують оцінювання рівня сформованості загальної навчальної компетентності (ЗНК). У вступній частині програми зазначено, що здатність спілкуватися державною мовою усно і письмово є однією із трьох «наскрізних», тобто спільних для усіх державних освітніх стандартів бакалаврських та магістерських програм.

Вербально-комунікативний компонент передбачає виявлення, зокрема, пошук, сприйняття, аналіз, інтерпретацію, оцінку інформації передусім з текстів; здатність структуровано й аргументовано висловлювати свої думки, зокрема у формі текстів, покращувати написане з метою досягнення комунікативної мети; здійснювати конструктивну взаємодію на основі законів, принципів, максим, правил, стратегій і тактик комунікації. Він включає такі складники: критичне читання, аналітичне письмо, комунікацію і медіацію. Логіко-аналітичний компонент передбачає, зокрема, виявлення здатності оцінювати факти, які посилюють або послаблюють аргументацію, виявлення пунктів схожості/розбіжності в аргументаціях [3].

Як видно, ЗНК є швидше характеристикою набутих якостей особистості, а не обсягу її фактичних знань, проте розвинути її можна саме через мовленнєву діяльність у широкому значенні цього поняття. Використання ТЗНК для вступу до магістратури та аспірантури вимагає перегляду методів викладання у ЗВО. Йдеться не про зміни до навчальних планів чи змісту робочих програм, адже тест перевіряє

загальні компетентності, а про цілеспрямований розвиток цих компетентностей. Зрозуміло, не існує бази тестових завдань ЗНК, проте УЦОЯО публікує демонстраційні варіанти [1], які дозволять викладачам відповідно скоригувати завдання на практичних та семінарських заняттях, тематику індивідуальних науково-дослідних робіт тощо.

Програма тесту загальної навчальної компетентності, зокрема її вербальна складова, повинна стати предметом вивчення не лише науково-педагогічних працівників ЗВО, але й педагогічних працівників, розробників та рецензентів стандартів освіти, навчальних програм на всіх рівнях. Її врахування та реалізація є констатацією зміни домінанти в сучасній освіті: від набуття знань, умінь та навичок до компетентнісної парадигми – здатності навчатися впродовж життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Демонстраційний варіант Тесту загальної навчальної компетентності Єдиного вступного іспиту 2023. URL : <https://lv.testportal.gov.ua/demotest.mtnk/> (дата звернення: 20.05.2024).

2. Ляшенко О. І., Раков С. А. Тест загальної навчальної компетентності: основні засади і результати пілотування. *Педагогіка і психологія*. 2012. № 2. С. 27–35.

3. Про затвердження Програми тесту загальної навчальної компетентності єдиного фахового вступного випробування: наказ МОН України № 158 від 11.02.2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0158729-22#Text> (дата звернення: 20.05.2024).

Новіцька О. І., Мисик О. А.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

НОРМАТИВНІСТЬ МОВИ ЛІКАРЯ ПІД ЧАС СПІЛКУВАННЯ З ПАЦІЄНТОМ

«Пильно й ненастанно політь бур'ян...». Із цією мудрою порадою-настановою Максим Рильський звертається до кожного з нас, і впливає вона з глибокої синівської любові письменника до рідної мови, подиктована щирим прагненням позбутися мовних нековирностей, що виникли як наслідок багатьох заборон уживати українську мову, утисків, чужинецької експансії, жаданням патріота бачити її «чистішою від сльози», зберегти її красу і самобутність [1, с. 66].

Оволодіння основами будь-якої професії розпочинається із засвоєння певної суми загальних і професійних знань, а також знань професійного спілкування.

Медична професійна мова сформована та базується на нормах загальнолітературної мови: акцентуаційних, фонетичних, граматичних, лексико-стилістичних, що зафіксовані загальномовними словниками.

Знання мови завжди було міцною основою освіченості, інтелігентності, важливою складовою особистості лікаря, його професіоналізму. Здавна відомо, що мистецтво мовного спілкування сприяє успіху лікування.

Сучасна мова української медицини має дуже широку сферу застосування: в лікарнях і поліклініках, у навчальних аудиторіях і в науково-дослідних лабораторіях, у аптеках і санаторіях, у рекламі на телебаченні та радіо, зрештою, в усіх сім'ях, бо проблеми збереження

здоров'я нині гостро актуальні, вони стають предметом щоденних обговорень мільйонами людей.

Медична лексика потрібна не лише для комунікації з колегами, пацієнтами чи для ведення історій хвороби, а й стає рівноцінно важливим «інструментом» у роботі лікаря поруч із медичними знаннями та практичною діяльністю. Проте дивує, наскільки мало над цим замислюються науковці [2, с. 4].

Спілкування з пацієнтом – це одна з найважливіших ознак у професії лікаря. Людина, яка приходить до лікаря, довіряє йому своє здоров'я, своє життя, свій розум та свої почуття. Саме тому етика відносин між лікарем і пацієнтом або медсестрою та пацієнтом така важлива, адже роль «людини в білому халаті» та ступінь довіри, яку вона викликає, можуть мати вирішальне значення для успіху лікування. У спілкуванні реалізується уся система ставлень людини до інших людей. Сучасна наука розглядає спілкування як обмін інформацією, взаємодію, сприймання людини людиною. Спілкування охоплює різні сфери соціальної взаємодії людей, зокрема професійну.

Для повноцінного спілкування з пацієнтом лікар має мати необхідний словниковий запас і вміти правильно будувати речення, тобто доречно використовувати різноманітні мовні засоби, мовленнєві прийоми, етикетні форми, ефективні як при особистому спілкуванні, так і колективному під час спілкування з колегами та пацієнтами.

Розмова лікаря з пацієнтом – це справжня наука, і багато залежить від комунікативних навичок лікаря. Лікар повинен мати хорошу культуру мовлення, вміти правильно формулювати і висловлювати свої думки, мати хороше логічне мислення. Лікар повинен знати, як «достукатися» до пацієнта, пояснити проблему, донести думку та адаптувати свої знання до потреб та рівня розвитку кожного пацієнта, тому що у кожного пацієнта свій досвід та якість життя. Однак користуватися словом потрібно обережно, з добром.

Необхідно знати, що, кому й коли говорити. При цьому потрібно враховувати психологічні особливості хворого, його стан, діагноз захворювання.

Пропонуємо кілька правил для спілкування лікаря з пацієнтом, що дозволить оптимізувати процес лікування:

1. Зустрічати пацієнта бадьорим, впевненим, енергійним.
2. Загальне почуття в початковий період спілкування з пацієнтом бадьоре, продуктивне, впевнене.
3. Присутній комунікативний настрій: яскраво виражена готовність до спілкування.
4. З пацієнтом створюється відповідний позитивний емоційний настрій.
5. Здійснювати органічне керування власним самопочуттям у проведенні бесіди з пацієнтом (рівний емоційний настрій, здатність до керування самопочуттям, незважаючи на несприятливі обставини, тощо).
6. Домагатися продуктивності спілкування.
7. Мова повинна бути не перенасичена медичними термінами.
8. Міміка виразна, емоційно доцільна, тобто повинна відповідати емоційному настрою пацієнта.

Отже, слово у мовленні лікаря відіграє виключно важливу роль. Лікар має володіти культурою мови; тобто володіти нормами літературної мови на всіх мовних рівнях, в усній і писемній формі, користуватися мовностилістичними засобами відповідно до умов і цілей спілкування, передаючи певний психокультурний контекст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антисуржик : Вчимося ввічливо поводитися і правильно говорити : посібник / за заг. ред. О. Сербенської. Львів : Світ, 1994. 152 с.

2. Ріхард Бруннер. Мова лікаря та мова пацієнта. *Праці НТШ. Медичні науки* 2018. Том 54. № 2. С. 16–25.

Заліпська І. Я.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ВІЙСЬКОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВЦІВ

Російсько-українська війна, яка розпочалася ще у 2014 році, супроводжується веденням бойових дій на території України, блокадою портів та повітряного простору, інформаційним впливом на наше суспільство. Зрозуміло, що у полі зору кожного українця вживання більшої кількості військової термінології, зокрема через масмедіа чуємо й читаємо назви військових рангів, організацій, штабів, компаній, проєктів, лабораторій, операцій, новітніх бойових виробів, їх деталей, транспортних засобів тощо. Зважаючи на це, виникає потреба у багатоаспектному дослідженні військової термінології, що обґрунтовує актуальність наукової розвідки.

Мета роботи полягає у встановленні стану та напрямків дослідження військової термінології в українському мовознавстві.

І. Царьова трактує військову термінологію як «упорядковану сукупність військових термінів мови, що відображають понятійний апарат військової науки та пов'язані з формами та способами ведення війни, з питаннями стратегічного використання збройних сил, а також оперативного-тактичного застосування об'єднань, частин та підрозділів, з їх організацією, озброєнням та технічним оснащенням» [11, с. 805].

За нашими спостереженнями, питання вивчення військової лексики, і військової термінології зокрема, були актуальними ще до повномасштабного вторгнення на територію України. Про це свідчать дисертаційні наукові публікації, як-от: Л. Мурашко «Українська військова лексика в її історичному розвитку (військові звання та посади)» (1997) [8], Л. Туровська «Військові звання та посади в Україні: історико-генетичний аспект вивчення української військової термінології» (2005) [10], О. Андріянова «Військово-морська термінологія української мови: етапи формування та семантика» (2011) [2]. Варто зазначити, що автори об'єктом досліджень обрали історичний аспект вивчення військових звань та посад, військово-морську термінологію.

Ще одним напрямком наукових студій початку XXI століття є теоретичні засади вивчення поняття «військовий термін» (Ю. Байло (2013) [4]) і військового дискурсу як культурно-історичного феномену та соціальної практики (В. Вигівський (2008) [6]). Варто привернути увагу до праці І. Литовченко «Динамічні процеси у військовій лексиці української мови (назви зброї, амуніції, споруд)» (2016) [7], у якій авторка визначає екстралінгвальні детермінанти, які стимулюють розвиток військової лексики, розкриває й аналізує специфіку лексико-семантичних груп «Назви зброї», «Назви амуніції», «Назви споруд», презентує механізм адаптації окремих елементів військової субмови до нових умов їхнього функціонування. Відрадно, що науковиця враховує історичний аспект вивчення питання, а також принципи класифікації військової лексики та дериваційні процеси.

О. Андріянова у праці «Військова термінологія 1930-1960-х років» (2021) [3] для аналізу бере конкретний відтинок часу XX століття, період передумов Другої світової війни, самої війни й повоєнний час.

Безумовно, інтерес до вивчення військової термінології зростає й після 24.02.2022, зокрема фіксуємо праці з алгоритму та методики дослідження військової термінології (на матеріалі української, перської та англійської мов) Н. Акульшиної (2022) [1], зі становлення та сучасного стану дослідження військової терміносистеми української мови С. Боженець (2023) [5], зі специфіки перекладу військової термінології в англійськомовних онлайн-новинах під час висвітлення війни в Україні А. Стародубцевої, Н. Талавіри (2023) [9], а також наукову розвідку про слова, які набули нових значень під час російсько-української війни (2014–2022) І. Царьової (2022) [11].

Погоджуємося із думкою І. Царьової, що «використання військової термінології у сучасному соціумі має ряд особливостей, серед яких: використання суміжних понять сфери військової справи та політики; тимчасова та просторова співвіднесеність, що передбачає звернення до обмеженого корпусу термінів, що вербалізують сучасні види зброї та тактики; тенденція до використання у мові відомих широкій аудиторії родових термінів, що позначають загальні поняття, описових зворотів замість вузькоспеціалізованих термінологічних одиниць, а також синонімів спеціалізованої та загальноживаної лексики; несистемне сприйняття понять» [11, с. 810]. Варто додати, що вживання військових термінів у сучасному інформаційному просторі підтверджує актуальність теми, демонстраційний вплив на реципієнта, підкреслює невід’ємність військової субмови як складової реалізації різних мовних тактик через мову ЗМІ, а використання спеціалізованої військової лексики підпорядковується фонетичним, лексико-семантичним та граматичним закономірностям організації.

Беззаперечно, військова термінологія є об’єктом дослідження українських науковців. Закономірно, інтерес зростає через російсько-українську війну, адже науковці фіксують різні способи термінотворення, появу неологізмів, які потребують роз’яснення,

детермінологізацію військової лексики, звуження та розширення семантичної структури слів, зміни стилістичного статусу слів тощо. Такі процеси потребують ретельного вивчення, адже військова терміносистема зараз є несталою й динамічною субсистемою. Таким чином, актуальним напрямком подальшої роботи є ґрунтовний аналіз національної військової фахової мови через призму термінологічних одиниць.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акульшина Н. Т. Алгоритм та методика дослідження військової термінології (на матеріалі української, перської та англійської мов). *STUDIA LINGUISTICA*. 2022. Вип. 21. С. 9–19. URL : DOI <https://doi.org/10.17721/StudLing2022.21.9-19> (дата звернення 21.05.2024).

2. Андріянова О. Я. Військово-морська термінологія української мови: етапи формування та семантика : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Запоріжжя, 2011. 18 с.

3. Андріянова О. Я. Військова термінологія 1930-1960-х років. *In theoretical and empirical scientific research: concept and trends. European Scientific Platform*. 2021. URL : <http://dx.doi.org/10.36074/logos-10.12.2021.v2.33> (дата звернення 20.05.2024).

4. Байло Ю. В. Особливості поняття «військовий термін» (семантичний аспект). *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2013. № 3. С. 62–65. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2013_3_13 (дата звернення 23.05.2024).

5. Боженець С. В. Становлення та сучасний стан дослідження військової терміносистеми української мови. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 34 (73). № 3.

2023. С. 8–12. URL : DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.3/02>
(дата звернення 25.05.2024).

6. Вигівський В. Л. Військовий дискурс як культурно-історичний феномен та соціальна практика. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки*. Луцьк. 2008. С. 128–131.

7. Литовченко І. О. Динамічні процеси у військовій лексиці української мови (назви зброї, амуніції, споруд) : монографія / за ред. проф. Ж. В. Колоїз. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2016. 206 с.

8. Мурашко Л. Українська військова лексика в її історичному розвитку (військові звання та посади) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 1997. 184 с.

9. Стародубцева А., Талавіра Н. Специфіка перекладу військової термінології в англomовних онлайн-новинах під час висвітлення війни в Україні. *Молодий вчений*. 2023. № 7 (119). С. 57–61. URL : <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-7-119-11> (дата звернення 17.05.2024).

10. Туровська Л. Військові звання та посади в Україні: історико-генетичний аспект вивчення української військової термінології : монографія. Київ : Наукова думка, 2005. 150 с.

11. Царьова І. В. Російсько-українська війна (2014–2022): слова, які набули нових значень. URL : DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-99> (дата звернення 16.05.2024).

**STRATEGIES AND METHODS FOR ADAPTING EDUCATIONAL
PROGRAMS TO THE NEEDS AND CHALLENGES
OF THE WAR-AFFECTED ENVIRONMENT IN UKRAINE**

In regions affected by war conflicts, educational systems often face significant challenges in ensuring access to quality education. This paper explores strategies and methods for adapting educational programs to meet the diverse needs of learners in such environments. Drawing upon case studies from war-affected regions globally, including but not limited to Ukraine, this research examines innovative approaches to curriculum development, teacher training, and pedagogical practices tailored to the unique circumstances of conflict zones. These principles encompass flexible curriculum frameworks, trauma-informed teaching methodologies, community engagement strategies, and technology-enhanced learning solutions. By synthesizing insights from both academic literature and practical experiences on the ground, this paper offers actionable recommendations for policymakers, educators, and practitioners seeking to enhance educational resilience in war-affected settings.

There are some strategies and methods for adapting educational programs of Professional English to medical students to the needs and challenges of the modern war environment in Ukraine, including innovative approaches and support mechanisms.

We initiate on developing Professional English curricula that include medical terminology and scenarios relevant to the challenges faced in conflict environments. This can include modules on treating war-related injuries, providing psychological support to trauma survivors, and communicating effectively in crisis situations. Simulation exercises and

role-plays that simulate war-related medical emergencies, such as mass casualties or treating patients in makeshift clinics can be also incorporated. This hands-on approach can help students develop practical skills and decision-making abilities under pressure. Such educational materials and activities that encourage critical thinking and media literacy will help students critically analyze information, especially in the context of war. One more strategy is a key one, i. e. telemedicine and remote care. It can be vital in delivering healthcare in war-affected areas where access to medical facilities may be limited or restricted. Joint projects or seminars can provide insights into the broader context of conflict and its impact on healthcare delivery. It fosters collaboration between medical students and students from other disciplines, such as international relations or conflict resolution [1].

The implementation of cultural competency training can enhance communication and rapport-building skills, crucial in providing effective care. Such training will help medical students understand the diverse backgrounds and experiences of patients affected by war. Language and cultural exchange programs that bring together medical students from different regions, including those affected by war can promote mutual understanding, empathy, and collaboration among future healthcare professionals. The encouragement of students to be engaged in research projects focused on healthcare innovations specifically tailored to the needs of war-affected populations can include developing low-cost medical devices, mobile health applications, or community-based health interventions [3].

Continuous professional development is also a key strategy. Opportunities for ongoing professional development and mentorship can support medical students as they navigate the unique challenges of practicing medicine in conflict environments. This can include workshops,

seminars, and networking events with experienced practitioners in the field [2].

By incorporating these strategies and methods into Professional English educational programs for medical students, educators can better prepare future healthcare professionals to address the needs and challenges of providing medical care in the modern conflict environment in Ukraine.

In war zones where there may be a shortage of medical professionals or access to specialized healthcare is limited, integrating Professional English into medical university curricula can be beneficial. For example, medical universities may develop ESP courses focusing on topics such as medical terminology, patient communication, emergency response, and cross-cultural communication. These courses equip healthcare professionals with the language skills needed to effectively communicate with patients, colleagues, and international aid organizations.

Teacher training programs in war zones can incorporate interactive and simulation-based training methodologies to prepare educators for the challenges they may face in the classroom. For instance, workshops and role-playing exercises can simulate scenarios related to conflict resolution, trauma-sensitive teaching, and managing diverse student populations. These hands-on activities help teachers develop practical skills and build confidence in their ability to address complex educational needs.

In war-affected areas where access to formal training programs may be limited, community-based professional development initiatives can provide valuable support to teachers. These initiatives involve local educators, community leaders, and educational experts collaborating to design and deliver tailored training sessions. Topics may include inclusive teaching practices, curriculum adaptation, and using locally available resources effectively. By engaging with the community, teachers gain insights into the specific needs and priorities of their students and develop culturally responsive teaching strategies.

Establishing peer mentoring programs and support networks can help teachers in war zones navigate the unique challenges they face and build resilience. Experienced teachers can mentor new recruits, sharing practical advice, resources, and emotional support. Peer support groups provide opportunities for teachers to exchange ideas, discuss challenges, and learn from each other's experiences. These informal networks foster a sense of solidarity among educators, enhancing their professional development and well-being.

In regions where access to traditional teacher training programs is limited by security concerns or logistical challenges, technology-assisted learning platforms offer a viable alternative. Virtual workshops, webinars, and online courses allow teachers to access professional development resources remotely, at their own pace. These platforms can provide training on topics such as inclusive education, ICT integration, and conflict-sensitive pedagogy, enabling teachers to enhance their skills and knowledge without the need for travel or face-to-face interactions.

In conclusion, adapting educational programs, particularly Professional English curricula for medical students, to the challenges of conflict environments in regions like Ukraine requires innovative strategies and support mechanisms. Incorporating medical terminology, trauma-informed teaching methodologies, and simulation exercises tailored to conflict-related scenarios can equip students with practical skills and critical thinking abilities necessary for delivering healthcare in such contexts. Furthermore, initiatives such as telemedicine, cultural competency training, and continuous professional development opportunities can enhance communication, empathy, and preparedness among future healthcare professionals. For educators in war zones, interactive and community-based teacher training programs, as well as technology-assisted learning platforms, offer practical solutions to address the unique challenges they face. By implementing these strategies, medical

universities can better prepare students and educators to navigate the complexities of providing healthcare and education in war-affected environments, ultimately contributing to the resilience and well-being of communities impacted by war conflicts.

REFERENCES

1. Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства : збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 20 квітня 2023 року. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. 560 с.

2. Інноваційні освітні технології : навчально-методичний посібник / упорядник Л. М. Прокопів. Івано-Франківськ, 2020. 172 с.

3. European External Action Service. (n.d.). EU project to help Ukrainians in adaptation to wartime. URL : https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/euproject-help-ukrainians-adaptation-wartime_en.

Нахаєва Я. М., Гуменна І. Р.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТАМИ-ПАРАМЕДИКАМИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Вивчення іноземних мов завжди було важливою складовою підготовки фахівців у різних галузях, і особливо це стосується працівників у галузі медицини. Студенти-парамедики, як частина медичного персоналу, часто зіштовхуються з необхідністю

спілкуватися з пацієнтами різних національностей. Уміння володіти іноземною мовою не лише підвищує рівень комунікації, але й сприяє кращому розумінню медичних термінів та концепцій, що може бути критичним у екстрених ситуаціях. Сьогодні, в умовах війни, дистанційне навчання стало основною формою освіти для багатьох студентів, зокрема, студентів-парамедиків під час навчання на теоретичних кафедрах у закладах вищої освіти. Це створює як виклики, так і нові можливості для вивчення іноземних мов.

Одним із основних викликів дистанційного навчання є недостатня взаємодія між студентами та викладачами. Для студентів-парамедиків, які вивчають іноземні мови, це може бути особливо проблематичним, оскільки практична частина навчання, що охоплює спілкування та мовну практику, є надзвичайно важливою. Відсутність можливості регулярно спілкуватися з носіями мови або з іншими студентами знижує ефективність навчання.

Іншою проблемою є технічні труднощі. Не всі студенти мають доступ до високошвидкісного Інтернету або сучасних комп'ютерів, що ускладнює участь у онлайн-заняттях та використання ресурсів для вивчення мови. Крім того, в умовах дистанційного навчання важко забезпечити контроль за самостійною роботою студентів, що може призвести до зниження мотивації та якості навчання [1, с. 36].

Ще один важливий аспект – це адаптація навчальних матеріалів для онлайн-формату. Багато навчальних програм, розроблених для традиційного навчання, не враховують особливості дистанційного формату, що може призвести до неефективного засвоєння знань. Важливо адаптувати методики викладання і розробляти спеціалізовані матеріали, що відповідатимуть потребам студентів у дистанційному режимі навчання [1, с. 38].

Попри виклики, дистанційне навчання також відкриває нові можливості для студентів-парамедиків. Однією з головних переваг є

доступ до широкого спектра ресурсів для вивчення іноземних мов. Існує безліч онлайн-платформ, таких як Duolingo, Babbel, та Coursera, які пропонують курси з вивчення мов, інтерактивні вправи та матеріали для самостійного навчання. Використання цих ресурсів дає змогу студентам вивчати мову у зручному для них темпі та у будь-який час [2, с. 59].

Також важливою є можливість участі у міжнародних вебінарах та конференціях. Це не лише покращує мовні навички, але й розширює професійні знання студентів. Вебінари з медичної тематики, проведені на іноземних мовах, дають змогу студентам паралельно вивчати нову лексику та дізнаватися про сучасні тенденції у медицині. Це є особливо цінним, оскільки дає змогу отримувати знання від провідних фахівців з усього світу, що значно розширює кругозір студентів [2, с. 60].

Для того, щоб зробити процес вивчення іноземних мов ефективнішим, варто використовувати комбінацію методів. Поєднання синхронного та асинхронного навчання може бути корисним. Наприклад, регулярні онлайн-заняття з викладачем можуть поєднуватися із самостійною роботою за допомогою інтерактивних платформ. Також важливою є інтеграція мовного навчання у професійну підготовку. Студенти-парамедики можуть вивчати іноземну мову через тематичні медичні курси, що дає змогу одночасно вдосконалювати мовні навички та здобувати знання. Наприклад, медичні симуляції, проведені іноземною мовою, можуть покращити здатність студентів швидко реагувати та приймати рішення у стресових ситуаціях [3, с. 82].

Додатково, варто звернути увагу на створення віртуальних мовних клубів та групових проєктів, які стимулюють спілкування іноземною мовою. Такі клуби можуть проводитися на платформах, як Zoom або Microsoft Teams, де студенти обговорюють медичні кейси,

діляться досвідом та вивчають спеціалізовану лексику. Інший ефективний метод – це використання ігрових технологій та симуляцій. Наприклад, інтерактивні ігри, де студенти грають ролі медичних працівників, які взаємодіють з пацієнтами іншомовного середовища. Це допомагає не лише вивчати мову, а й розвивати комунікативні навички, необхідні в реальних робочих ситуаціях [4, с. 103].

Заклади вищої освіти відіграють активну роль у підтримці студентів, які вивчають іноземні мови дистанційно. Це охоплює забезпечення доступу до якісних онлайн-ресурсів, проведення тренінгів для викладачів щодо ефективного використання цифрових технологій, а також надання технічної підтримки студентам.

Вивчення іноземних мов студентами-парамедиками в умовах дистанційного навчання має свої виклики, але також відкриває нові можливості для ефективного навчання. Використання сучасних технологій, доступ до онлайн-ресурсів та інтеграція мовного навчання у професійну підготовку можуть значно покращити якість освіти. Важливо, щоби заклади вищої освіти підтримували студентів у їхньому прагненні до вивчення мов, забезпечуючи необхідні ресурси та створюючи сприятливі умови для дистанційного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бак О. В. Дистанційне навчання у вищій медичній освіті: виклики та перспективи. *Вісник післядипломної освіти*. 2020. № 12 (1). С. 30–45.
2. Гончаренко С. У. Використання онлайн-платформ у процесі вивчення іноземних мов. *Педагогічний вісник*. 2019. № 7 (3). С. 56–63.
3. Козак Л. В. Вивчення медичної термінології іноземними мовами в умовах дистанційного навчання. *Медична освіта*. 2020. № 8 (2). С. 78–85.

4. Мельник Т. П. Інтеграція мовної підготовки у професійну освіту медичних працівників. *Сучасна педагогіка*. 2021. № 15 (4). С. 98–105.

Гантімурова Н. І., Гантімуров А. В.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

**ПОДОЛАННЯ МОВНОГО БАР'ЄРУ
ЯК ОДНА З УМОВ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНОМОВНОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ**

Процес адаптації студентів-іноземців до життя та навчання в Україні відіграє важливу роль. Він має неабиякий вплив на успішність студентів та майбутню професійну медичну діяльність. Прибувши в Україну, іноземні громадяни стикаються з такими проблемами, як різні стилі навчання, незнайомі умови життя, відмінності, пов'язані з мовою, а також культурні та особистісні бар'єри, які можуть мати значний вплив на їхній психологічний стан, академічну успішність і професійну практику.

Невід'ємною частиною адаптаційного компоненту в процесі навчання іноземних студентів-медиків в закладах вищої освіти України є так званий «мовний бар'єр». Мовний бар'єр часто є суто психологічним явищем через страх перед необхідністю висловлюватись іноземною мовою. Подібний страх, на думку багатьох дослідників, може виникнути внаслідок низької самооцінки іноземного студента чи домінантного ставлення викладача. Згідно з «Академічним тлумачним словником української мови» бар'єр – це те, що перешкоджає здійсненню, розвитку чого-небудь [1, с. 105].

Наявність мовного бар'єру – це брак практики спілкування. Для його подолання рекомендують роботу над розвитком навичок говоріння починати аудиторно, уникаючи сторонньої уваги до мовців. Крім того, варто надати можливість застосувати знання студентів самостійно й перевірити вміння на практиці в реальних життєвих ситуаціях. Вагомим важелем для подолання мовного бар'єру під час занять є спілкування з великою кількістю людей, багаторазове використання різних слів і конструкцій до досягнення легкості в спілкуванні й у використанні слів.

Виділяють три основні умови подолання мовного бар'єру:

- визнати його наявність та зрозуміти причини виникнення;
- мати сильну мотивацію для його подолання;
- мати умови чи ресурси для знищення цієї перепони [4, с. 60].

Основним принципом боротьби залишається постійна практика мови. На думку Н. Яковлевої, серед умов подолання мовного бар'єру під час вивчення іноземної мови є:

- створення комфортних умов для сприятливого психологічного стану тих, хто навчається, з обов'язковим акцентуванням педагога на моментах успіху своїх студентів, на їхніх досягненнях в процесі вивчення іноземної мови, створенні певних комунікативних ситуацій для переконання студентів у власних успіхах, як вияву природних здібностей;
- додаткове штучне мотивування іноземних студентів на ґрунті творчої колективної діяльності, роботи в мікрогрупах з постійною зміною учасників під час виконання різних завдань;
- залучення до роботи мікрогруп носіїв мови для визначення власних комунікативних здібностей та швидкого опанування техніки спілкування) [3, с. 8].

Згідно з тенденцією сучасних досліджень, можна вважати, що основними передумовами формування мовних навичок є:

цілеспрямованість та свідоме бажання практикуватися, раціональне використання часу в процесі роботи над розвитком навичок говоріння, мотивація комунікативних дій, а також протидія інтерференції.

Існує певна специфіка процесу обміну інформацією під час спілкування, а саме:

- спілкування не є лише простою передачею інформації, а відносинами між двома індивідами, які в процесі взаємного інформування налагоджують спільну діяльність;
- спілкування є психологічним впливом однієї людини на іншу з метою зміни її поведінки, ефективність якої вимірюється тим, наскільки вдалося здійснити цей вплив;
- комунікативний вплив можливий лише тоді, коли комунікатор і реципієнт говорять однією мовою. Це є дуже важливим аспектом, оскільки в процесі спілкування комунікатор і реципієнт міняються місцями. Однак, в силу соціальних, політичних, вікових особливостей учасники комунікативного процесу можуть по-різному розуміти значення одних і тих самих слів. Тому, ефективне спілкування – це не лише обмін значеннями, а пошук спільного змісту [2, с. 47-49].

Добре розуміючи важливість мовного середовища в процесі адаптації іноземних студентів, медичні університети України на початковому етапі навчання створюють так звані підготовчі відділення, на яких новоприбулі іноземні здобувачі вищої освіти мають змогу вивчити основи української мови та інші дисципліни медико-біологічного спрямування та поступово розвивати свої комунікативні навички.

Оскільки принцип професійної мовної спрямованості навчання є одним з ключових, тому викладачі медико-біологічного профілю та української мови, незважаючи на різницю навчальних предметів і компетенцій, працюють разом, використовуючи «міждисциплінарну

методику навчання», досягаючи таким чином принципу «єдиного мовного поля» у процесі навчання іноземних студентів-медиків на підготовчому факультеті.

Однак розвиток комунікативних навичок є важливим не лише на етапі довузівської підготовки, а й впродовж усього періоду навчання студентів-іноземців в медичних університетах України. Основою для оволодіння та формування навичок фахової комунікації є орфоепічні, граматичні, лексичні, аудитивні, графічні та орфографічні мовні навички, які є важливими компонентами майбутньої професійної підготовки іноземних студентів-медиків.

Баїлей Ф. зазначає, що «використання мови під час аудиторного навчання є таким же важливим, як прозора вода для риби. Оскільки саме в навчальних кімнатах під час проведення занять найкраще формуються мовні навички. Якщо класні кімнати є лабораторіями і викладають в основному питання постійних експериментів, то ми бачимо, що мова є середовищем, в біологічному сенсі, в якому ці експерименти культивуються і вирощуються» [5, с. 620].

Отже, формування навичок іншомовного говоріння іноземними студентами-медиками буде успішним лише за умови подолання мовного бар'єру, психологічної невпевненості в собі, а також підвищенням умотивованості навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник української мови : в 11 т. / ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. 1 : А–В / ред. П. Й. Горещкий, А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, Н. І. Швидка. Київ : Наукова думка, 1970. 799 с.

2. Опалюк О. М., Сербалюк Ю. В. Культура спілкування. Психологічні основи професійного спілкування : навчально-

методичний посібник. Кам'янець-Подільський : МЕДОБОРИ, 2004. 192 с.

3. Яковлева Н. В. Психолого-педагогічні умови подолання комунікативних бар'єрів у процесі вивчення іноземної мови : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ. 2003. 20 с.

4. Рудакова Т. М. Мовний бар'єр на заняттях з української мови як іноземної: причини виникнення та способи подолання. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми викладання української мови як іноземної»*. С. 60–61.

5. Bailey, F., Barkett, B., Freeman, D. (2008). The mediating role of language in teaching and learning: A classroom perspective. In B. Spolsky & F.M. Hult (Eds.), *The handbook of educational linguistics* Hoboken, NJ : Wiley. P. 606–625.

Мисик О. А., Новіцька О. І.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ЗАСВОЄННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ІНШОМОВНИМИ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Фахова комунікативна компетентність є складовою успішної медичної практики. Одним із завдань вищої медичної освіти є формування комунікативних умінь у вітчизняних та іноземних здобувачів.

Формування навичок іншомовного фахового спілкування базується на мовній компетентності. Оскільки мова професійного спілкування характеризується передусім наявністю вузькоспеціалізованої лексики, то майбутній фахівець повинен

оволодіти понятійно-категоріальним апаратом обраної сфери діяльності та відповідною системою термінів.

Виділяють такі етапи формування професійно орієнтованого мовлення студентів-іноземців: 1) вивчення термінології; 2) формування фахової мовної компетенції; 3) уміння працювати з україномовною медичною літературою; 4) застосування навичок професійного спілкування в типових і нетипових ситуаціях; 5) засвоєння навичок спонтанного фахового мовлення [1, с. 224].

Вивчення термінології іноземними здобувачами вищої освіти необхідне для забезпечення комунікативних потреб передусім у навчальній сфері. Крім того, вивчення матеріалу, безпосередньо пов'язаного з майбутнім фахом, забезпечує задоволення професійно-пізнавальної потреби, яка є провідною у навчальній діяльності [2] і пов'язана з інтересом до обраної спеціальності, що мотивує студентів до навчання.

Мовні дисципліни професійного спрямування у закладах вищої освіти забезпечують мовну та мовленнєву підготовку здобувачів до професійної комунікації. Розроблені викладачами кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського нормативні і вибіркові дисципліни «Основи української медичної термінології» (I курс), «Українська мова як іноземна» (I-II курси), «Професійна медична комунікація українською мовою лікаря з пацієнтом» (III курс), «Культура медичної професійної мови і спілкування» (III курс) передбачають оволодіння лексикою з галузі медицини, розвиток навичок фахового мовлення відповідно до норм сучасної української літературної мови та відповідають принципам науковості й доступності, послідовності і системності, зв'язку навчання з життям.

Засвоєння української термінології з фаху чужомовними студентами передбачає вивчення значення, вимови, правильного

написання, форм слова, парадигматичних відношень у лексико-семантичній системі, сполучуваності, граматичних особливостей побудови словосполучень і речень.

Робота з текстом, який семантично та синтаксично відповідає рівню знань студентів, безумовно, є невід'ємною складовою навчання, адже, як слушно зауважує В. Зевако, «у тексті реалізуються зв'язки різних мовних одиниць і систем, тут ми спостерігаємо їхнє живе функціонування» [3, с. 116–117].

Характерною ознакою мови професійного спілкування є діалогічність, так як «професійна діяльність потребує обміну думками, обговорення певних проблем чи окремих питань, прийняття рішень, тому фахівці вступають у безпосередній словесний контакт, і комунікативний процес протікає як активна мовленнєва взаємодія» [4, с. 54–55], то, відповідно, засвоєння термінології передбачає також розвиток навичок аудіювання, розпізнавання і сприйняття в усному мовленнєвому потоці, практикування вживання відповідних лексем у власному мовленні, у тому числі спонтанних реакціях-відповідях.

Дисципліна «Основи української медичної термінології» запропонована як елективний курс іншомовним здобувачам вищої освіти першого року навчання. Зміст курсу передбачає вивчення і практикування уживання базової лексики, що позначає будову та функціонування різних систем організму людини. Вивчення цієї тематики студенти продовжують на третьому курсі на заняттях з дисципліни «Професійна медична комунікація українською мовою лікаря з пацієнтом».

Під час вивчення теми «Функціональні особливості й термінологічні репрезентації дихальної системи» студенти знайомляться зі словником до заняття: *альвеола, бронхи, газообмін, глотка, гортань, життєдіяльність, дихання, дихати, кашляти, кисень, курити, легені, оболонка, плевра, повітря, тканина, трахея;*

бронхіальне дерево, верхні дихальні шляхи, вуглекислий газ, глибоке дихання, нижні дихальні шляхи, носова порожнина, парний орган, поверхнєве дихання, повітроносні (дихальні) шляхи, пришвидшене дихання, сповільнене дихання тощо.

Наведемо кілька тренувальних завдань, які призначені для практикування уживання запропонованої лексики.

Завдання 1. Читайте текст.

Органи дихання людини – це легені та повітроносні (дихальні) шляхи.

Легені – це парний орган. Є ліва легеня і права легеня. Легені складаються з альвеол. Легені вкриті оболонкою, яка називається плевра.

Є верхні і нижні дихальні шляхи. Верхні дихальні шляхи – це носова порожнина (ніс) та глотка. Нижні дихальні шляхи – це гортань, трахея і бронхи. Бронхи – це теж парний орган. Бронхіальне дерево – це система розгалужених бронхів.

Дихання – це процес, що забезпечує надходження кисню в організм, газообмін і видалення вуглекислого газу. Розрізняють зовнішнє та внутрішнє дихання. Зовнішнє дихання – це надходження повітря у дихальні шляхи й дифузія газів між альвеолами і повітрям. Внутрішнє дихання – це дифузія газів між кров'ю і тканинами в тканинних капілярах.

Дихання забезпечує життєдіяльність організму людини.

Завдання 2. Відповідайте на запитання.

1. Що належить до органів дихання людини? 2. Легені – це парний орган чи непарний? 3. З чого складаються легені? 4. Як називається оболонка, якою вкриті легені? 5. Які є дихальні шляхи? 6. Які органи належать до верхніх дихальних шляхів? 7. Які органи належать до нижніх дихальних шляхів? 8. Що таке «бронхіальне дерево»? 9. Що таке «дихання»? 10. Яке є дихання? 11. Що таке

«зовнішнє дихання»? 12. Що таке «внутрішнє дихання»? 13. Які органи дихання є парними? 14. Які органи дихання є непарними?

Завдання 3. Прочитайте текст ще раз і доповніть словосполучення.

1) бронхіальне ...; 2) верхні; 3) внутрішнє ...; 4) вуглекислий ...; 5) життєдіяльність; 6) зовнішнє ...; 7) ліва ...; 8) нижні; 9) носова ...; 10) органи ...; 11) парний ...; 12) повітроносні (дихальні) ...; 13) права ...; 14) тканинні

Завдання 4. Поєднайте слова-антоніми.

1) парний

2) лівий

3) верхній

4) зовнішній

5) здоровий

6) пришивдшений

7) глибокий

А) нижній

Б) хворий

В) сповільнений

Г) непарний

Ґ) внутрішній

Д) поверхневий

Е) правий

Завдання 6. Доповніть речення.

1. В Артема легені ..., тому що він не курить. 2. Максим багато курить, тому у нього легені 3. Ось моя рентгенограма. Це ... легень, а це ... легень. 4. Якщо у людини висока температура, то її дихання 5. Якщо у людини хвороба центральної нервової системи, то її дихання 6. Легені і бронхи – це ... органи. 7. Трахея, носова порожнина і глотка – це ... органи. 8. Надходження повітря у дихальні шляхи і дифузія газів між альвеолами і повітрям – це ... дихання. 9. Дифузія газів між кров'ю і тканинами в тканинних капілярах – це ... дихання. 10. Якщо дихання ..., то організм отримує більше кисню. 11. Якщо дихання ..., то організм отримує менше кисню. 12. Носова порожнина та глотка – це ... дихальні шляхи. 13. Гортань, трахея і бронхи – це ... дихальні шляхи. 14. Бронхи – це теж парний орган: є ... бронх і ... бронх.

Отже, системний, послідовний та комплексний підхід у навчанні медичної української термінології чужомовних здобувачів вищої освіти сприяє формуванню іншомовної професійної комунікативної компетенції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боднарюк Л. Специфіка навчання української мови студентів-іноземців медичних ВНЗ у групах з англійською мовою викладання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. № 5 (69). С. 217–230.

2. Бондар Л. В. Особливості мотивації навчальної діяльності студентів – майбутніх практичних психологів. *Вісник Національного авіаційного університету*. 2017. Вип. 10. С. 23–27.

3. Зевако В. І. Робота з текстом як спосіб засвоєння медичної термінології студентами спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія». *Професійна лінгводидактика в контексті особистісної парадигми* :

матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю (2-3 червня 2022 року). Тернопіль : ТНМУ, 2022. С. 116–119.

4. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови : навч. посіб. Київ : Видавничий центр «Академія», 2007. 360 с.

Кітура Г. Я.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

АНГЛОМОВНА ФАХОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Феномен англомовної фахової компетентності студента формується за допомогою використання на заняттях англійської мови за професійним спрямуванням різноманітних комунікативних навчальних завдань, наявність яких надає можливість здійснювати мовленнєву діяльність. У такому аспекті мовна та мовленнєва здатність студента виступає невід’ємною передумовою формування комунікативної компетентності як певного рівня володіння суб’єктом змістом мовної компетенції. Фахова англомовна компетентність студента-медика вибудовується у трьох аспектах оволодіння мовою: мовна компетенція (знання мови), мовленнєва компетенція (володіння мовою) та комунікативна компетенція (користування мовою). У мовній системі виділяємо аспекти, що відповідають рівням системи мови: фонетичний, лексичний, граматичний, розуміння яких сприятиме розвитку комунікативної діяльності. Фонетична компетенція визначається у нормативному артикулюванні та вимові звуків. Лексична компетенція об’єднує в певній мовній системі лексичні структури. Граматична компетенція вибудовується на

морфологічному, синтаксичному та словотвірному підрівнях відповідно.

Основними завданнями комунікативно орієнтованого викладання англійської мови фахового спрямування є не тільки дати студентам практичні знання граматики та лексики англійської мови, але також розвинути у них розуміння того, як мова використовується для професійного спілкування. Формальні аспекти мови – граматика, лексика, фонетика – подаються в комунікативних контекстах для того, щоб формувалося безпосереднє розуміння як ці форми вживаються у мовленні. Окрім того, вміння в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі систематично розвиваються за допомогою широкого набору навчальних завдань, які забезпечують максимум можливостей для використання мови, що вивчається. Цей підхід вимагає відкритої атмосфери співпраці й активної участі студентів у процесі їх навчання на занятті.

Розвиток комунікативних умінь включає всі види мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо). Успішне оволодіння навичками діалогічного мовлення полягає в умінні вести бесіду на різні теми, обмінюватися інформацією професійного характеру. Монологічне мовлення передбачає вміння виступити з доповіддю, повідомленням, висловити свою думку в дискусії. Метою навчання аудіювання є формування умінь сприйняття та розуміння висловлювань співрозмовника англійською мовою відповідно до певної ситуації та сфери спілкування. Результатом навчання читання стає володіння всіма видами читання публікацій різних жанрів, а також і спеціальної літератури з критичним осмисленням прочитаного. Цілями навчання письму є вміння складання анотації, реферативного перекладу, підготовка тез презентацій, а також написання ділових листів, оформлення договорів тощо.

Умовою формування англомовної комунікативної компетентності є інтерактивне включення студентів в англомовну комунікацію на основі використання методів і прийомів контекстно-комунікативної технології. Контекстно-комунікативна технологія навчання орієнтована на створення мовного середовища, яке активно включає студентів в англомовну комунікацію [2]. У контексті цього питання особливе значення має діалог, оскільки оволодіння іноземною мовою, формування ціннісних орієнтацій найефективніше відбувається в процесі зіставлення різних смислових позицій, тобто в умовах лінгвосоціальної взаємодії, міжособової комунікації, що реалізується у формі діалогу.

Питання діалогу і мовленнєвої ситуації та їх моделювання на заняттях з англійської мови фахового спрямування посідає одне з провідних місць як у науково-методичній літературі, так і в практиці викладання іноземних мов. Навчальна мовленнєва ситуація розглядається у методиці як сукупність життєвих умов, що спонукають до висловлення думок і використання при цьому мовного матеріалу. У мовленнєвій ситуації відбувається апробація зразків і моделей реального іншомовного спілкування, формується мовленнєва поведінка студентів, мобілізується їхня увага та розвивається уява, поживляється процес навчання [1].

Для розкриття специфіки англомовної мовленнєвої компетентності конкурентоспроможного працівника медичної галузі необхідно проаналізувати ті засоби навчання, завдяки яким вона формується. Аналіз навчально-методичної літератури англомовного фахового спрямування та практика у медичному закладі вищої освіти підтверджують, що навчальні комунікативні завдання та ситуації, запропоновані авторами підручників та посібників англійської мови фахового спрямування орієнтовані на вирішення проблеми іншомовної мовленнєвої компетентності студентів-медиків та

адресовані не лише для закріплення граматичних і лексичних структур, але і головним чином для розвитку різних видів усного спілкування [2]. Відтак завдання, спрямовані на розвиток мовлення, здебільшого містять у собі творчий елемент, є, як правило, складніші у порівнянні із завданнями репродуктивного характеру (мають ознайомлювальну та тренувальну функцію) і передбачають структуровану організацію самостійної роботи студента. У кожному із фахових англомовних комунікативних завдань закладена спільна мета – направленість на спілкування та активна розумова діяльність студента, самостійне використання термінологічної лексики в реальних життєвих ситуаціях, можливість сформулювати фахову комунікацію.

У процесі вивчення англійської мови за професійним спрямуванням, студенти набувають комунікативної компетенції – здатності користуватись мовою залежно від конкретної ситуації. Вони навчаються комунікації у процесі власне комунікації. Найважливішою характеристикою комунікативного підходу є використання автентичних матеріалів, тобто таких, які реально використовуються носіями мови. Мовленнєва взаємодія студентів проходить за співучастю викладача в найрізноманітніших формах: парах, тріадах, невеликих групах, з усією групою. У парадигмі навчання мовлення за комунікативною методикою широко використовуються опори різних видів завдань.

Отже, навчання англійської мови фахового спрямування у закладах вищої освіти має бути комунікативно орієнтованим, тобто формувати у студентів професійні комунікативні компетенції шляхом розвитку та вдосконалення усіх видів мовленнєвої діяльності: читання, говоріння, письма та аудіювання. Досягти цього можна, використовуючи на заняттях англійської мови за професійним

спрямуванням ролів та дискусійні ситуації, проблемні задачі та інші комунікативні завдання, що спонукають студентів до спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Романенко Т. Л. Моделювання комунікативних ситуацій для формування вмінь іноземного ділового спілкування. URL : <http://intkonf.org/romanenko-tl-modelyuvannya-komunikativnih-situatsiy-dlya-formuvannya-vmin-inozemnogo-dilovogo-spilkuvannya/>. (дата звернення: 05.06.2023).

2. Kitura H. Ya., Vorona I. I. Communicative exercises as a component of foreign language professional competence. *Медична освіта*. 2020. № 4 (89). С. 85–91.

Bobak M. I.

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

PECULIARITIES OF EPONYMY PHENOMENON IN MEDICAL ENGLISH

Having a strong grasp of medical terminology is a critical competence for physicians, nurses, healthcare assistants, midwives as it ensures clear and reliable communication in everyday clinical practice. Learning information about the ways of medical terminology formation, specifically eponyms, will help the students to make the process of English medical terms acquisition both interesting and manageable.

As for medical language and terminology, it is widely recognized as one of the most difficult language among all specialized languages in different fields. So it is worth to consider the peculiarities of English medical terminology and its distinctive features.

Scholars classify medical terms into such categories, as descriptive lexemes and eponyms. Descriptive lexemes are focused on describing various aspects such as shape, color, size, and function. Eponyms are terms that are named in honour of a person who first discovered, made significant contributions or described a particular aspect in the field of Medicine. This can include anatomical structures, diseases, medical instruments or procedures, and even the source of a drug or disease. Questions regarding the terminological status of eponymous units, peculiarities of the transformation process of a proper name into a general one require careful study. The eponyms help and make it easier to remember the different conditions, instruments, and procedures [1].

Some linguists believe that the mechanism of eponymous terms formation is the phenomenon of metonymic transfer and connect their occurrence with historical, social, psychological or other non-linguistic factors [3]. That is why the practice of using eponyms has a long tradition. The semantic structure of eponymous terms indicates that this is the oldest layer of terminological vocabulary. The formation of medical terms from proper names was common even in ancient times.

As it was mentioned before, in medicine, the majority of eponymous terms denote concepts by the names of researchers, scientists, inventors. In this way, the professional community demonstrates a high level of recognition of their contribution to science, and honours their achievements.

The considerable favor of representatives of Medicine to this tradition even caused the appearance of the term «eponymophilia» and it was noted that «in no other field is the use of eponyms so hotly debated as in Medicine» [1].

Surnames of researchers and clinicians still remain a source of medical terminology supply, despite the lack of unanimity regarding their use within the medical professional community.

The *phenomenon of eponymy* is intensively studied by Ukrainian researchers too. V. Kostenko and I. Solohor investigate English eponymous terms in Dentistry. They carried out a thematic stratification of the studied eponymous terms in Dentistry.

According to their researches the most numerous is the thematic group which includes the names of diseases, symptoms, syndromes, other pathological conditions or phenomena: *Ludwig's angina* (a rare bacterial infection that occurs on the floor of the mouth, underneath the tongue); *Simon's classification of malocclusion*; *Avellis syndrome* (a unilateral paralysis of the larynx and palate); *Cross syndrome* (athetosis, gingival fibromatosis and hypopigmentation) [1].

The second thematic group comprises the names of methods and operative techniques, interventions, treatment methods, and other procedures. For example: *Le Fort osteotomy* (a procedure used to correct a wide range of dentofacial deformities); *Estlander's operation* (lip switch operation).

Names of devices, tools, elements and components containing the names of scientists are also quite common in Orthopedic Dentistry – a field whose tasks, besides clinical aspects of prevention and treatment of abnormalities, deformations and disorders of the maxillofacial system, include the improvement of the dental prostheses manufacturing technique and various orthopedic constructions [2].

For example: *Andrews bridge* (the combination of a fixed partial denture incorporating a connecting bar with a removable partial denture); *Farrar device* (a type of occlusal device used to position the mandible anteriorly).

The other group includes the names of anatomical structures: *Carabelli cusp* (congenital additional palatal cusp on upper molars); *Dorello's canal* (bow-shaped bony enclosure surrounding the abducens nerve and the inferior petrosal sinus) [4].

Now the point of discussion is pharmaceutical eponymous terms. Pharmaceutical terminology is rich not only in pharmaceutical terms, but also in botanical, chemical, physical and medical terms, which is caused by the peculiarity of this field. There are many terms that are associated with proper names in pharmaceutical terminology. These are the names of balms, liniments, tablets, drops, ointments, pastes, mixtures, powders, salts, tinctures, liquids, reagents, alcohols, tests, reactions, e.g. *Avicenna's balm*, *Billroth's liniment*, *Korbell tablets*, *Lang drops*, *Lister's ointment*, *Lassar paste*, *Kerwin's mixture*, *Reinecke salt*, *Lugol's solution*.

For example, the term galenic medicine got its name from the surname of famous doctor and pharmacist K. Galen, who first suggested that medicinal raw materials of plant and animal origin contain substances with medicinal and harmful effects. The scientist expressed his views on medicaments and instructions for their use in numerous works that survived his era and were used with great prestige until the 16th century.

Bittner's balm is among the well-known medicine. Since the 16th century the Bittners family carefully kept an ancient manuscript of famous balm, which was passed on from generation to generation.

Dr. P. Theiss is a well-known German phytopharmacist who in 1978 founded and headed his own plant for the production of medicinal products based on natural components. For example: sage extract with vitamin C (*Dr. Theiss extract Salviae and vitamin C*); rheumatic cream (*Dr. Theiss Rheumacream*); echinacea extract (*Dr. Theiss extract echinaceae*) [2].

Eponymic terms function in all subgroups of medical terminology, but the frequency of use in each of them is not the same. It should be noted that it is easier to remember the surname that formed the basis of the term, than a complex name.

Therefore, terms-eponyms are an important part of lexical composition of the language, because they reflect not only the history of terminology development, but the history of medicine and great discoveries

in this field. These great discoveries were important for Medicine and humanity. That is why the names of their inventors are deserved to be honoured and recorded in the history of Medicine [3].

So, the peculiarity of eponymous terms consists in their high information content, high level of general conclusion, the ability to present special information in quite compact form. Besides scientific information, eponymous terms accumulate cultural and socio-historical information.

REFERENCES

1. Костенко В. Г., Сологор І. М. Структурно-семантичні та соціокультурні особливості епонімних термінів англomовної стоматологічної термінології. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. № 11. 2022. С. 114–116.

2. Петрух Л. І., Головка І. М. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. Т. 4. Т–Я. Київ : ВСВ «Медицина», 2016. 600 с.

3. Хирівська Г. П. Епоніми в українській фармацевтичній термінології. *Термінологічний вісник*. Львів. 2015. № 3. С. 110–115.

4. Oxford Dictionary of Synonyms and Antonyms. Second Edition. Oxford : Oxford University Press, 2007. 518 p.

5. Schmitt N. Vocabulary in Language Teaching. Cambridge, England : Cambridge University Press, 2000.

Покотило С. О.¹, Купецька О. П.¹, Покотило О. О.²

Тернопільський навчально-виховний

комплекс «Школа-ліцей № 6 імені Н. Яремчука»¹;

Тернопільський національний медичний

університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України²

ДОСЛІДЖЕННЯ КІЛЬКІСНИХ І ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ВЖИВАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО СЛЕНГУ В ЕЛЕКТРОННОМУ ЛИСТУВАННІ

Мова є категорією динамічною, вона постійно змінюється, стає виразною та барвистою. З'являються як нові слова, так і нові форми застосування старих слів. Формуються сучасні мовні тенденції, які виникають і потім зникають через деякий час. Функціонують старі слова з новими значеннями, які формуються за допомогою аббревіації, контамінації, деривації та інших методів. Ці слова називаються сленговими [1; 2; 3; 5].

Сленг є мовним явищем складним, цікавим, живим, динамічним, неофіційним і неминучим. Його виникнення завжди обумовлене історичними, соціальними та культурними тенденціями життя того чи іншого мовного співтовариства. Часто сленг є результатом «улюбленої гри» серед молодих і енергійних людей, що грають словами і перейменовують речі, дії [1; 2; 3; 5].

Мета нашого дослідження полягала у комплексному вивченні особливостей англійського сленгу, що використовується в електронному листуванні. Матеріалом дослідження слугували лексичні одиниці, вилучені методом суцільної вибірки з англійських словників сленгу [5], а також соціальних мереж (Instagram, Facebook, Telegram, Messenger); аналіз англійської художньої літератури (Sophie Kinsella «Shopaholic Abroad») [4] та результати проведеного

анонімного онлайн опитування молодих людей, зокрема іноземних студентів фармацевтичного і медичного факультетів ТНМУ ім. І. Я. Горбачевського.

При вирішенні поставлених у роботі завдань нами було використано наступні методи дослідження для збору та аналізу даних: анонімне онлайн анкетування, спостереження, контент-аналіз зразків листування, систематизація та узагальнення.

Аналіз результатів онлайн анкетування щодо застосування сленгу у листуванні дозволяє краще зрозуміти вплив цього мовного явища на процес комунікації переважно серед молодих людей. Нами була розроблена анонімна онлайн анкета англійською мовою на платформі *Forms app*, яка складалася з трьох розділів, закритих і відкритих питань. Згідно з проведеним дослідженням, 57 осіб з 13 країн світу (серед яких країни Західної Європи – Німеччина, Польща, Угорщина, Сербія; Близького Сходу – Пакистан, Індія, Єгипет, Саудівська Аравія, Африки – Нігерія, Марокко, Гана та Канади) взяли участь в опитуванні, що проходило онлайн з 01 березня 2024 року до 10 травня 2024 року. Аналізуючи країни, представники яких взяли участь в опитуванні про застосування сленгу в е-листуванні, можна виявити цікаві відмінності в його використанні та сприйнятті залежно від культурних, мовних та соціальних контекстів. Наприклад, країни Західної Європи, такі як Німеччина та Польща, можуть виявити більш консервативний підхід до використання сленгу порівняно з країнами Африки, такими як Нігерія та Гана, де він може бути широко розповсюджений у повсякденному спілкуванні. Країни Близького Сходу, такі як Саудівська Аравія та Єгипет, можуть мати свої унікальні аспекти використання сленгу, враховуючи місцеві культурні та релігійні особливості.

Аналіз респондентів за віком показав перевагу опитуваних від 20 до 40 років 61,4 % осіб, тобто найбільш активний період у житті

людини, що характеризується навчанням, працею, здобуттям досвіду у житті. Третину респондентів, які активно користуються сленгом у спілкуванні на платформах популярних месенджерів, склали юні особи до 20 років. За гендерною ознакою кількість осіб жіночої статі склала 54,4 % і чоловічої – 43,9 %, тобто розподіл відбувся майже наполовину, що може свідчити про репрезентативність вибірки.

При дослідженні частоти використання сленгу встановлено, що 59,6 % респондентів відповіли, що застосовують його у листуванні. Це може вказувати на те, що вони спілкуються у такому форматі у специфічних ситуаціях, в залежності від аудиторії або контексту листування.

Щодо аналізу причин використання сленгу, згідно нашого експерименту, найчисельнішою була відповідь «easy & fast» – 44 %, наступною за популярністю «just for fun» – 26 %, рідше респонденти відзначали відповідь «common form of communication between peers» – 7 %.

Наступним кроком нашого опитування було визначити предметно на прикладах, які саме сленги є найпопулярнішими і найуживанішими залежно від форми їх сленгоутворення. Серед сленгів-акронімів найвпізнаванішими виявились OMG (Oh My God!) та LOL (Laughing out loud) – по 77,8 % і IDK (I don't know) – 74,1 %. Ці аббревіатури широко використовуються в онлайн-чатингу та соціальних мережах, що може пояснювати їхню високу впізнаваність. Приблизно половина респондентів знайомі з такими аббревіатурними сленгами як HBD (Happy birthday – 55,6 %) та BBF (best boy friend or best best friend – 40,7 %). Дивним є факт, що, здавалось би, відоме всім скорочення N/A (not applicable, not available, not assessed or no answer), яке часто зустрічається у заявах, таблицях, переліках, тестах під час навчання, офіційних документах, наприклад, при поданні інформації на відкриття візи тощо, – отримало найнижчий результат за

впізнаваністю (29,6 %). Проте це може бути пов'язано з тим, що це скорочення використовується переважно в офіційних або професійних контекстах, а не в повсякденному онлайн-спілкуванні, яке відображено в анкеті. Аналізуючи ці дані про використання аббревіатур у спілкуванні, можна помітити наступні цікаві тенденції. Найвищий рівень впізнаваності серед опитаних (66,7 %) припав на «номерний» сленг 4U (For You). Це може вказувати на широке використання цієї аббревіатури в повсякденному онлайн-спілкуванні, де вона використовується для позначення чогось, зробленого або сказаного спеціально для співрозмовника. 2DAY (Today) також має високий рівень впізнаваності (61,4 %). Це може свідчити про популярність використання скорочень для позначення поточного часу або подій у спілкуванні в інтернеті. W4U (Waiting for You) та B2B (Business to Business) мають менший рівень впізнаваності (відповідно 33,3 % і 28,1 %). Необхідно зазначити, що майже чверть респондентів (22,8 %) взагалі не знайомі з номерними сленгами-аббревіатурами. При вивченні рівня обізнаності респондентів щодо сленгів акронімів, визначено наступну тенденцію: Bruh має найвищий рівень – 75,4 %. Цей акронім використовується в онлайн-спілкуванні, щоб висловити здивування, незгоду або іноді просто як форма дружельної комунікації. Slay та Sigma також мають високий рівень впізнаваності, з відповідями відповідно 56,1 % та 54,4 %. Bae, від «before anyone else», – 52,6 % та Gucci, схоже на «cool» чи «awesome», – 38,6 % також є досить впізнаваними.

Таким чином, результати кількісного і якісного аналізу дозволяють стверджувати, що вживання англійських сленгів молодими людьми в електронному листуванні можна описати як прихильне та популярне з урахуванням індивідуальних відмінностей у використанні (вік, сфера спілкування, неофіційний формат, комунікаційна атмосфера тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Палій В. В. Англійський молодіжний сленг в інтернет комунікації. *Перекладацькі інновації : матеріали XI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції*, м. Суми, 19–20 березня 2021 р. Сумський державний університет. Суми. 2021. С. 28–30.
2. Тесленко М. В. Засоби вираження та функції англомовного комп'ютерного сленгу. *Перекладацькі інновації: матеріали IX Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції м. Суми, 14–15 березня 2019 р.* / редкол. : С. О. Швачко, І. К. Кобякова, О. О. Жулавська та ін. Суми : Сумський державний університет, 2019. С. 134–136.
3. Entika F. P., Febi G. P., Wiyaka W. Word formation analysis found in English slangs used by Justin Bieber on Instagram. *ELTALL (English Language Teaching), Applied Linguistics and Literature*. 2021. Vol. 2. No. 2. P. 71–80.
4. Sophie Kinsella. *Shopaholic Abroad*. Black Swan. 2021. 248 p.
5. Thorne T. *Dictionary of Contemporary Slang*. Third Edition. London: A & C Black Publishers Ltd., 2017. 494 p.

Коцюба Р. Б.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

МІСЦЕ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У БАГАТОМОВНОМУ І МУЛЬТИКУЛЬТУРНОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Протягом майже двадцяти століть латинська мова була засобом комунікації для багатьох народів Європи та частини світу, яка

використовувалась як засіб спілкування та пізнання світу. Це здійснило неабиякий вплив на розвиток сучасної науки та переданні нам знання того часу.

На сьогодні латина залишається важливим засобом – міжнародною мовою науки. Досі вона є єдиною професійною мовою не тільки для медичних працівників чи фармацевтів, а й для людей інших професій. Латинська мова є однією із класичних мов, якій характерні лаконічність та економічність виразів, що зробило її основним джерелом формування наукової термінології і в інших дисциплінах, оскільки терміни національного походження часто поступаються латинським у стислості позначення понять та у можливості творення похідних слів. Національні медичні мови хоча і трансформувалися з часом, проте не втратили свого основного змісту [3].

Найдавнішими письмовими джерелами західної медицини є твори Гіппократа, датовані IV–V століттям до нашої ери. Вони охоплюють усі аспекти медицини того часу та містять численні медичні терміни. Це був початок саме грецької ери мови медицини, яка тривала навіть після римського завоювання, оскільки римляни, які не мали подібної медичної традиції, асимілювали грецьку медицину з її надбаннями та мовним оформленням. Більшість лікарів, які працювали в Римській імперії, були греками, а праці Галена Пергамського, починаючи з II століття нашої ери, протягом століть цінувалися так само високо, як праці Гіппократа. Грецька спадщина містить численні назви хвороб і симптомів, таких як *hypertonia* – гіпертонія (зниження тиску крові), *podagra* – подагра (капкан для ноги), *diarrhoea* – діарея (сильний потік) [1]. Деякі грецькі терміни не мали відповідників у латинській мові того часу, тому вони транслітерувалися і переходили до загального медичного вжитку.

Важливою умовою успішного вивчення та засвоєння фахових дисциплін є термінологічна грамотність студентів та науковців. Термінологія не є другорядним або супутнім компонентом науки, вона є обов'язковою і однією з найважливіших її складових частин. За слушним зауваженням Лавуаз'є, ми не можемо відокремити ні науку від термінології, ні термінологію від науки, тому що кожна природнича наука обов'язково складається з трьох моментів: із ряду фактів, що становлять її зміст, із уявлень, що викликаються цими фактами, та із термінів, якими ці уявлення виражаються [2].

Національні медичні мови не обмежилися запозиченням термінів, які вже зустрічаються в медичній латині. Вчені-медики продовжували розробляти нові поняття, які потребували назви, і наші попередники винайшли безліч нових термінів, більшість із яких склалися з грецьких, а не з латинських коренів та терміноелементів, оскільки латинська мова не дозволяє такою ж мірою утворювати складні слова. Наприклад, в англійській мові були скомпоновані такі терміни як *nephrectomy* (нефроктомія, вирізання нирки), *ophthalmoscopy* (офтальмоскопія або дослідження стану ока), і *erythrocyte* (еритроцит) (червона клітина). Використовуючи класичний латинський варіант, ці терміни могли би бути дещо громіздкими та не такими лаконічними: *excisio renis*, *inspectio oculorum* і *cellula rubra* [4].

На даний час не існує визнаної дисципліни під назвою «Медична лінгвістика», але, можливо, цей напрям необхідно створити для глибокого вивчення і подальшої глобалізації науки загалом. Мова медицини пропонує захоплюючі виклики як історикам медицини, так і мовознавцям. Класичні вчені дуже детально проаналізували зміст і мову найдавніших медичних записів, але розвитку медичної термінології на дещо пізнішому етапі приділялося набагато менше уваги. У даний час розвитку таких наук як медицина, фармація, ботаніка, біологія, дедалі більше країн звертають увагу на

використання інтернаціональних засобів комунікації, одним з яких є латинські терміни. В сучасних умовах відкритого світу, латинська мова могла би стати об'єднуючим інструментом усіх наук світу, даючи можливість впроваджувати покращення та інновації у свої національні знання та галузі досліджень [5].

Отже, беззаперечна важливість вивчення латинської мови, а особливо медичної термінології, відкриває можливості до створення нової міжгалузевої дисципліни, та створення всеохоплюючого підходу у багатомовному і мультикультурному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закалюжний М. М., Паласюк Г. Б. Латинська мова і основи медичної термінології. Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. С. 13–19.

2. Балалаєва О. Ю., Вакулик І. І. Латинська мова : довідник для студентів спеціальності «Водні біоресурси та аквакультура». Київ : Фітосоціоцентр, 2012. С. 6.

3. Світлична Є. І., Толок І. О. Латинська мова : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. С. 11–14.

4. Joseph B. Pike The Classical Journal. Vol. 14. No. 1 (Oct., 1918). P. 48–55. URL : <https://www.jstor.org/stable/3288192?seq=1>.

5. Katarzyna Jóskowska, Zenon Grabarczyk. Department of Applied Linguistics, Nicolaus Copernicus University, Collegium Medicum in Bydgoszcz, Poland, Folia Medica Copernicana 2013; pp. 41–52.

Саварин Т. В., Паласюк Г. Б.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

**ВПЛИВ МЕТАФОРИ НА ФОРМУВАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ
МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ
(НА МАТЕРІАЛІ КЛІНІЧНИХ ТЕРМІНІВ)**

У сучасному світі, де медична наука та практика постійно розвиваються, важливо звертати увагу на різноманітні аспекти медичної термінології, зокрема на її метафоричний характер. *Актуальність дослідження* термінів-метафор у латинській медичній термінології полягає в таких важливих моментах. По-перше, таке дослідження дозволяє краще зрозуміти та інтерпретувати медичні поняття та терміни, що є критично важливим для якісного навчання студентів медичних університетів та подальшої практичної діяльності лікарів. По-друге, розуміння метафоричного характеру медичних термінів може покращити спілкування між лікарями та пацієнтами [2]. Використання метафор у медичній комунікації може робити складні медичні концепції більш доступними та зрозумілими для пацієнтів. По-третє, дослідження метафор у латинській медичній термінології може мати важливі наукові та практичні наслідки [3].

У медичній термінології широко використовуються латинські слова та вирази для позначення різних аспектів анатомії, фізіології та патології організму. Ці терміни можуть бути класифіковані за різними ознаками для полегшення їх розуміння та вивчення [1]. У рамках цього дослідження ми систематизували понад 200 латинських клінічних термінів на чотири групи. Перша група містить терміни *за схожістю форми, малюнком або іншими зовнішніми ознаками*. Друга група медичних термінів ґрунтована на *кольорових асоціаціях*. Третя

група термінів базується на схожості функцій або на будь-яких зовнішніх рухах. Остання група термінів пов'язана з міфологією та легендами, в яких фігурують асоціації з певними богами, героями або міфологічними створіннями.

Так, до першої групи можна віднести термін *elephantiasis* – елефантіаз, слоновість (від грецького *elephas* – слон). Це захворювання людини, що характеризується значним збільшенням окремих частин тіла (обличчя, ніг тощо). Зовнішня схожість лежить і в основі таких термінів як *diphtheria* – дифтерія (від грецького *diphthera* – шкірка, плівка; терміна *sarcoma* – саркома, пухлина, що схожа на розрізі на сире м'ясо риби (від грецького *sarx* – м'ясо риби) [1].

Більшість термінів, що побудовані на кольорових асоціаціях, у своєму складі мають терміноелементи, які означають якийсь колір. Наприклад, *leucoderma* (від грецького *leukos* – білий та *derma* – шкіра) – білі плями на шкірі; *xanthoma* (від грецького *xanthos* – жовтий) – фіброма з жовтим забарвленням. Серед таких термінів знаходимо також назви, які не називають колір, а побудовані виключно на асоціації. Так, термін *anthrax* – сибірська виразка (від грецького *anthrax* – вугілля) побудовано чисто асоціативно. Основу для такої асоціації дає вугільно-чорний колір струпа сибірської виразки [1].

Ще одну групу термінів, побудованих на основі метафори, складають терміни, що базуються на зовнішніх рухах, відчуттях або схожості функції. Цю групу термінів можна проілюструвати такими прикладами: хорея – *chorea*, амфоричне дихання – *amphorophonia* (від грецького *phone* – звук та *amphora* – посудина, глечик), аура – *aura* та іншими. Так, термін *хорея* – швидкі, розмашисті мимовільні рухи (вид гіперкінезу) походить від грецького *choreia* – танок. Мимовільні рухи при цій хворобі справді нагадують танок [1].

Особливу групу становлять терміни, пов'язані з міфологічними образами. Так, міфологія стала основою терміна *cyclopia* – циклопія,

одноокість. Циклоп (грецьке *Kyclops*) – міфічний велетень з одним круглим оком посеред лоба. У клінічній медицині – це вроджена вада розвитку, що призводить до однооконості плоду. Донині вживається і клінічний термін «голова Медузи» – *caput Medusae*. Медуза – міфічне створіння підземного царства. Відповідно до давньогрецького міфу на голові Медузи замість волосся росли змії, а її погляд здатний був перетворювати все живе на камінь. Клінічний термін «голова Медузи» – варикозне розширення припупкових вен передньої черевної стінки, яке розвивається при застої крові у ділянці ворітної вени. Приводом для такого порівняння та для створення медичного терміна стало змієподібне скручене волосся на голові міфічної Медузи. *Cornu Ammonis* – ріг Аммона, названий на честь давньоєгипетського бога Амона-Ра, який зображений у вигляді чоловіка з рогами барана. Пізніші греки ототожнювали Амона-Ра із Зевсом і називали Аммоном. Термін «Аммонів ріг» увів у медицину болонський медик Джуліо Аранцій для позначення вала, який входить у просвіт нижнього рогу бічного шлуночка головного мозку. Нині цей термін вважається застарілим, замість нього вживається «гіпокамп» – морський коник. *Hygiena* – гігієна. Термін «гігієна» походить від грецького слова (*hygiene*), що означає «здоров'я» або «здоровий спосіб життя». У грецькій міфології, Гігієя (*Hygieia*) була богинею здоров'я, чистоти і санітарії, одна з дочок Асклепія, бога медицини. Саме вона була відповідальна за збереження та підтримку здоров'я людей. Таким чином, термін «гігієна» відображає концепцію догляду за здоров'ям та профілактикою хвороб, що базується на стародавній грецькій культурі та міфології [1].

Отже, вивчення термінів, структурованих у вигляді метафор, допомагає як медичним працівникам, так і пацієнтам краще розуміти хвороби та методи лікування. Порівняно з традиційною медичною термінологією метафоричні терміни відображають глибше

усвідомлення, а відтак і легше запам'ятовуються. Розуміння ролі метафор може допомогти розробити ефективні стратегії навчання та комунікації в медичній галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Левенець Н. Г. Терміни-метафори як частина професійної мови клінічної медицини. *Україна. Здоров'я нації*. 2019. С. 179–180.
2. Телека М. М., Мироник О. В. Метафорична номінація як репрезентація медичного знання. *Спільний українсько-румунський науковий журнал. Серія «Філологічні науки»*. 2018. № 1 (17). С. 34–39.
3. Цісар Н. Ономасіологічні аспекти вивчення метафори (на матеріалі медичної термінології). *Вісник Національного університету «Львівська Політехніка»*. 2008. № 620. С. 224–227.

Ворона І. І.

*Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

ВИВЧЕННЯ ГРЕКО-ЛАТИНСЬКИХ ЧИСЛІВНИКОВИХ ПРЕФІКСІВ У БОТАНІЧНИХ НАЗВАХ РОСЛИН ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Медична освіта має забезпечити підготовку висококваліфікованих спеціалістів, здатних ефективно функціонувати в новітніх умовах. Знання, на які традиційно була зорієнтована освіта, сьогодні вже не вважаються головним критерієм підготовки спеціаліста, адже завдяки розвитку науки вони постійно доповнюються. У сучасному суспільстві цінуються вже не самі

знання, а вміння їх самостійно здобути, поповнювати та компетентно використовувати.

Спеціаліст будь-якої галузі науки повинен насамперед добре знати та використовувати у своєму мовленні термінологічної фонд. Мова науки особливо насичена термінами латинського та грецького походження. Це терміни математики, фізики, техніки, інформатики, географії, медицини та циклу біологічних наук. Розвиток медицини, фармації, ботаніки та зоології нерозривно пов'язаний з латинською та грецькими мовами. Латинськими термінами дають назви захворювань, методів діагностики та лікування, видів рослин, тварин, мікроорганізмів, ліків, хімічних сполук та ін. З розвитком наукових знань з'являється велика кількість термінів, що формуються на основі латино-грецьких терміноелементів.

Біологічні латинські терміни є інтернаціональними і доступними для розуміння вченими з різних країн. Насамперед це стосується латинських ботанічних назв рослин та тварин, які є загальноприйнятими для використання вченими-ботаніками усього світу. Утворення латинських ботанічних назв рослин регулюється Міжнародним кодексом ботанічної номенклатури. Під терміном «ботанічна номенклатура» (від лат. *nomen* – ім'я, *calāre* – називати) розуміють систему наукових назв систематичних груп (таксонів). Сучасна ботанічна номенклатура бере початок у класичних працях Карла Ліннея, який запропонував ботанічні назви рослин записувати латинською мовою двома словами, перше з яких – назва роду рослини, друге – видовий епітет [1, с. 232]. Використання латинської мови та латинських терміноелементів для найменування забезпечило універсальність і стабільність наукових назв рослин. Слід зазначити, що вивчення латинської мови на фармацевтичному та біологічному факультетах закладів вищої освіти сприяє збагаченню мовної культури майбутнього фахівця та сприяє розумінню семантики та

етимології назв рослин та допомагає студентам краще засвоїти ці назви. Досить часто у назвах рослин використовують числівникові префікси грецького та латинського походження, які подають певну інформацію про будову рослини. Числівникові префікси – префікси, які отримані з числівників. Зазвичай такі префікси використовуються при утворенні нових термінів, щоб відобразити у слові поняття кількості. Аналіз та вивчення на заняттях латинської мови греко-латинських числівникових префіксів сприятиме розумінню та кращому засвоєнню назв лікарських рослин. Ці знання необхідні також для подальшого вивчення фармакогнозії та ботаніки, а знання та розуміння термінів є передумовою формування професійно-термінологічної компетентності майбутнього спеціаліста.

У ботанічні назви рослин найчастіше зустрічаються числівникові префікси греко-латинського походження: *mono-*, *di-*, *bi-*, *tri-*, *quadr-*, *quinque-*, *mille-*, *penta-*, *hexa-*.

Проаналізуємо деякі ботанічні назви рослин:

Achillea millefolium L. – Деревій звичайний. Іменник *achillea* походить від імені грецького міфологічного героя Ахілла, учня кентавра Хірона. За легендою, Ахілл уперше використав деревій для

лікування ран. Іменник *millefolium* походить від лат. mille «тисяча» і folium «листок», що вказує на сильно розсічене листя цієї рослини [2, с. 15].

Bidens tripartita L. – *Череда трироздільна*. Іменник *bidens, entis* f походить від лат. *bis* «двічі, дво-» і *dens, dentis m* «зуб», тому що плоди цієї рослини мають два зубчастих вістря. Видовий епітет *tripartitus, a, um* «трироздільний» (від лат. *tri-* «три-» і *pars, partis f* «частина») вказує на будову листка череди [2, с. 17].

Leonurus quinquelobatus L. – *Собача кропива п'ятилопатева*. Прикметник *quinquelobatus, a, um* «п'ятилопатевий» вказує на форму листка [2, с. 23].

Menianthes trifoliata L. – *Бобівник трилистий*. Видовий епітет *trifoliatus, a, um* (від лат. *tri-* «три-» і *folium, i n* «листок») вказує на трійчасте листя рослини.

Viola tricolor L. – *фіалка триколірна*. Видовий епітет *tricolor* (від лат. *tri-* «три-» і *color, oris m* «колір») характеризує на колір квітів.

Urtica dioica L. – *кропива дводомна*. Видовий епітет *dioicus, a, um* – дводомний походить від гр. *di-* «два-» та гр. *iokos* «дім».

Crataegus monogyna Jact. – *глід одноматочковий*. Видовий епітет *monogynus, a, um* – одноматочковий утворений від гр. *mono-* «один-» та гр. *gyne* «маточка». У назві іншого виду глоду *Crataegus pentagyna* – глід п'ятиматочковий грецький числівниковий префікс *penta-* вказує що у цієї рослини уже наявно 5 маточок.

У назві рослини *Malaxis monophyllos* – малаксис однолистий видовий епітет походить від гр. *mono-* «один» та гр. *phyllos* «листок».

У назві рослини *Rhodiola quadrifida* – родіола чотиричленна латинський числівниковий префікс *quadr-* вказує що квітка рослини розділена на 4 частини.

На те, що рослина має два прикореневі листки, вказує видова назва *bifoliatus, a, um* – дволисний (від лат. *bi-* «два» та *folium, i n*

«листок») у ботанічних назвах рослин *Scilla bifolia* L. (проліски дволисті) та *Platanthera bifolia* L.C.Rich. (любка дволиста). В інших назвах для позначання кількості листків у рослині використані грецькі префікси. Наприклад, назва рослини *Rauwolfia tetraphylla* L. (раувольфія чотирилиста) походить від гр. *tetra-* «чотири» і гр. *phyllon* «листок», а для утворення ботанічної назви *Filipendula hexapetala* Gilib. (гадячник шестипелюстковий) використано грецький числівниковий префікс *hex-* «шість» та грецький іменник *petalon* «листочок».

Назва рослини *Ginkgo biloba* L. – гінко дволопатеве походить від лат. *bi-* «два» та лат. *lobus, i m* «лопата», що вказує на форму листя (широке, як лопата та складається із двох частин), а в назві *Amygdalus triloba* (мигдаль трилопатевої) числівниковий префікс *tri-* «три» характеризує форму листя.

Отже, латинські та грецькі числівникові префікси використовуються при утворенні ботанічних назв рослин, а розуміння їх значення допоможе студентам краще розуміти та запам'ятовувати ботанічну номенклатуру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Латинська мова та основи фармацевтичної термінології : підручник / Г. Б. Паласюк, Т. В. Саварин, І. І. Ворона, Н. О. Федчишин. Тернопіль : ТДМУ, 2021. 524 с.

2. Латинь. Ботанічна термінологія : довідник для студентів спеціальності 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) / укладач В. В. Перерва. Кривий Ріг : КДПУ, 2020. 120 с.

Зміст

Вихрущ А. В.

УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА МЕДИЧНИМ СПРЯМУВАННЯМ У
КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ.....3

Fedchyshyn N., Palasiuk B., Palasiuk M.

COMMUNICATIVE COMPETENCE OF HIGHER MEDICAL
EDUCATION STUDENTS AS A FACTOR OF PROFESSIONAL
GROWTH.....5

Палихата Е. Я.

ФОРМУВАННЯ ПУНКТУАЦІЙНИХ НОРМ НА ОСНОВІ
ФУНКЦІЙНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ РОЗДІЛОВИХ ЗНАКІВ.....9

Коноплицька О. І.

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ
МОЛОДІ.....13

Стефанишин К. Л., Тишковець М. П.

МОВНА ОСОБИСТІТЬ ЛІКАРЯ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІНГВОДИДАКТИКИ.....17

Гаврищак І. І., Проців О. Я.

ЄВГЕН ОЗАРКЕВИЧ – ФУНДАТОР УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ.....20

Давидюк Г. В., Задорожна О. М.

ВИВЧЕННЯ ОРФОГРАФІЇ В 10 КЛАСІ – ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ
ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ДО НМТ.....24

Руденко М. І, Гасанова М. Б.

ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....27

Hnatyshyn S.

BLOGOLOGY IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL LINGUISTIC
DIDACTICS.....29

<i>Тишковець М. П., Стефанишин К. Л.</i>	
ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФАРМАЦІЯ, ПРОМИСЛОВА ФАРМАЦІЯ» НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ).....	33
<i>Мельник Т. П.</i>	
ГРАМАТИЧНІ АНОРМАТИВИ В МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ.....	38
<i>Руденко М. І.</i>	
НАРАТИВ НАУКИ. АВТОР НАУКОВОГО ТЕКСТУ У ПОСТМОДЕРНІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ.....	41
<i>Юкало В. Я.</i>	
ПУБЛІЧНИЙ ВИСТУП НА ЗАНЯТТЯХ З МОВНИХ ДИСЦИПЛІН У МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	45
<i>Олійник Н. Я.</i>	
МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ТВОРУ-РОЗДУМУ НА ЗАНЯТТЯХ З «КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ».....	50
<i>Драч І. Д.</i>	
ТЕСТ ЗАГАЛЬНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: ВЕРБАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ТА ЛОГІКО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	54
<i>Новіцька О. І., Мисик О. А.</i>	
НОРМАТИВНІСТЬ МОВИ ЛІКАРЯ ПІД ЧАС СПІЛКУВАННЯ З ПАЦІЄНТОМ.....	58
<i>Заліпська І. Я.</i>	
ВІЙСЬКОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВЦІВ.....	61

Yelahina N. I.

STRATEGIES AND METHODS FOR ADAPTING EDUCATIONAL PROGRAMS TO THE NEEDS AND CHALLENGES OF THE WAR-AFFECTED ENVIRONMENT IN UKRAINE.....66

Нахаєва Я. М., Гуменна І. Р.

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТАМИ-ПАРАМЕДИКАМИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....70

Гантімурова Н. І., Гантімуров А. В.

ПОДОЛАННЯ МОВНОГО БАР'ЄРУ ЯК ОДНА З УМОВ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ.....74

Мисик О. А., Новіцька О. І.

ЗАСВОЄННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ІНШОМОВНИМИ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....78

Кітура Г. Я.

АНГЛОМОВНА ФАХОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....84

Vobak M. I.

PECULIARITIES OF EPONYMY PHENOMENON IN MEDICAL ENGLISH.....88

Покотило С. О., Купецька О. П., Покотило О. О.

ДОСЛІДЖЕННЯ КІЛЬКІСНИХ І ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ВЖИВАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО СЛЕНГУ В ЕЛЕКТРОННОМУ ЛИСТУВАННІ.....93

Коцюба Р. Б.

МІСЦЕ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У БАГАТОМОВНОМУ І МУЛЬТИКУЛЬТУРНОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....97

Саварин Т. В., Паласюк Г. Б.

ВПЛИВ МЕТАФОРИ НА ФОРМУВАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ
МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ КЛІНІЧНИХ
ТЕРМІНІВ).....100

Ворона І. І.

ВИВЧЕННЯ ГРЕКО-ЛАТИНСЬКИХ ЧИСЛІВНИКОВИХ
ПРЕФІКСІВ У БОТАНІЧНИХ НАЗВАХ РОСЛИН ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ.....104